

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Yritykset • 2023:12

Julkisten rahoitusinstrumenttien toimivuus monistettavien sisältöjen rahoituksessa

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:12

Julkisten rahoitusinstrumenttien toimivuus monistettavien sisältöjen rahoituksessa

Vesa Salminen, Kalle Piirainen, Heidi Uitto

Työ- ja elinkeinoministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö

This publication is copyrighted. You may download, display and print it for Your own personal use. Commercial use is prohibited.

ISBN pdf: 978-952-327-779-3

ISSN pdf: 1797-3562

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Julkisten rahoitusinstrumenttien toimivuus monistettavien sisältöjen rahoituksessa

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2023:12

Teema

Yritykset

Julkaisija Työ- ja elinkeinoministeriö**Tekijä/t
Kieli** Vesa Salminen, Kalle Piirainen, Heidi Uitto
suomi**Sivumäärä**

60

Tiivistelmä

Tämän selvityksen avulla on tarkennettu kuva julkisten rahoitusinstrumenttien toimivuudesta erityisesti monistettaviin sisältöihin perustuvaan liiketoimintaan keskittyvien yritysten rahoittamisessa. Selvityksessä tarkastellaan työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimivien organisaatioiden tarjoamia rahoituspalveluita (Business Finlandin, ELY-keskusten ja Finnveran rahoituspalvelut sekä julkiset pääomasijoitukset).

Selvitys toteutettiin lokakuun 2022 ja tammikuun 2023 välisenä aikana. Toteuttajaksi valittiin avoimen kilpailutuksen perusteella 4FRONT Oy. Työn toteutusta ohjasi työ- ja elinkeinoministeriön sekä Business Finlandin asiantuntijoista koostunut ohjausryhmä. Selvityksen keskeiset menetelmät olivat dokumenttianalyysi sekä haastattelut luovien alojen yrityksille ja rahoittajille.

Selvityksen keskeisinä johtopäätöksiä todetaan, että rahoitusinstrumentteja on tarjolla kattavasti, mutta instrumenttien yhteensovittamisessa on parannettavaa. Esimerkiksi ELY-keskusten rahoituksen ja Business Finlandin Tempo-rahoituksen välissä näyttäisi olevan "aukko" varhaisen vaiheen kehittämisen rahoituksessa. Finnveran instrumentteja voitaisiin myös hyödyntää nykyistä laajemmin luovien alojen yrityksissä. Kaiken kaikkiaan kyse on kuitenkin systemisemmästä ongelmasta, joka ei ratkea vain rahoitusinstrumentteja kehittämällä.

Asiasanat yritykset, monistettavat sisällöt, luova talous, luovat toimialat, rahoitusvälineet, aineettomat investoinnit**ISBN PDF** 978-952-327-779-3**ISSN PDF**

1797-3562

Julkaisun osoite <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-779-3>

Utredning om användbarheten av offentliga finansiella instrument för att finansiera dublicerbart innehåll

---

Arbets- och näringsministeriets publikationer 2023:12**Tema**

Företag

Utgivare Arbets- och näringsministeriet**Författare** Vesa Salminen, Kalle Piirainen, Heidi Uitto**Språk** finska**Sidantal**

60

Referat

Med hjälp av den här utredningen har det skapats en mer exakt bild av användbarheten av offentliga finansiella instrument särskilt vid finansieringen av företag vars affärsverksamhet är baserad på innehåll som kan dupliceras. I utredningen granskas finansiella tjänster som tillhandahålls av organisationer som lyder under arbets- och näringsministeriet (Business Finlands, NTM-centralernas och Finnveras finansiella tjänster och offentliga kapitalinvesteringar).

Utredningen genomfördes mellan oktober 2022 och januari 2023. Baserat på en öppen konkurrensutsättning valdes 4FRONT Oy till att genomföra utredningen. Arbetet leddes av en styrgrupp bestående av sakkunniga från Business Finland och arbets- och näringsministeriet. De centrala arbetsmetoderna var en dokumentanalys och intervjuer med företagare och finansärer inom de kreativa branscherna.

Utredningens viktigaste slutsats är att det finns ett brett utbud av finansiella instrument, men samordningen av instrumenten bör förbättras. Det verkar till exempel finnas ett "tomrum" mellan NTM-centralernas finansiering och Business Finlands Tempo-finansiering när det gäller utveckling i ett tidigt skede. Finnveras instrument kunde också användas mer i företag i de kreativa branscherna. I det stora hela är det emellertid fråga om ett större problem i själva systemet, och det kan inte lösas endast genom att man utvecklar de finansiella instrumenten.

Nyckelord företag, duplicerbart innehåll, kreativ ekonomi, kreativa branscher, finansiella instrument, immateriella investeringar

---

ISBN PDF 978-952-327-779-3**ISSN PDF**

1797-3562

URN-adress <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-779-3>

Functioning of Public Financial Instruments in the Funding of Scalable Content

Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment 2023:12		Subject	Enterprises
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland		
Author(s)	Vesa Salminen, Kalle Piirainen, Heidi Uitto		
Language	Finnish	Pages	60
Abstract	<p>This report helps clarify how well public financial instruments function in funding companies that are engaged in business activities on scalable content. The report evaluates the financing services provided by organisations operating under the Ministry of Economic Affairs and Employment (Financial services provided by Business Finland, ELY Centres and Finnvera as well as public capital investments).</p> <p>The evaluation was carried out between October 2022 and January 2023. 4FRONT Oy was selected to conduct the evaluation on the basis of an open competitive tender. A steering group consisting of experts from the Ministry of Economic Affairs and Employment and Business Finland guided the work. Document analysis and interviews with companies and financiers of creative industries were the most important methods used in the evaluation.</p> <p>According to the report's conclusions, a wide range of funding instruments is available, but the instruments could be coordinated better. For example, there appears a "gap" in funding for early-stage development between financing provided by the ELY Centres and Business Finland's Tempo funding. The use of Finnvera's instruments in funding companies operating in the creative industries could also be increased. However, due to its more systemic nature, the problem cannot be solved by developing financial instruments alone.</p>		
Keywords	enterprises, scalable content, creative economy, creative industries, financial instruments, intangible investments		
ISBN PDF	978-952-327-779-3	ISSN PDF	1797-3562
URN address	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-779-3		

Sisältö

Tiivistelmä	7
1 Johdanto	8
1.1 Toimeksiannon tausta ja tavoitteet	8
1.2 Selvityksen toteutus, aineistot ja menetelmät.....	9
2 Monistettavien sisältöjen liiketoiminta – Ominaispiirteet ja toimintaympäristö	10
2.1 Monistettavien sisältöjen ja niihin nojaavan liiketoiminnan ominaispiirteet.....	10
2.2 Sisältöliiketoiminnan kehitystrendejä.....	12
2.3 Yleinen politiikkakonteksti ja valtiontukiviitekehys.....	15
3 Rahoitusinstrumenttien analyysi	19
3.1 Business Finlandin rahoitus	19
3.1.1 Rahoitus pk-yrityksille.....	20
3.1.2 Business Finlandin rahoitus ekosysteemeille.....	28
3.1.3 Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin (AV-tuotantokannustin).....	30
3.2 ELY-keskukset	33
3.3 Finnvera.....	35
3.4 Julkiset pääomasijoitukset.....	39
3.5 Muut rahoitusinstrumentit	44
3.6 Rahoitusinstrumenttien toimivuus luovien alojen näkökulmasta.....	45
4 Johtopäätökset ja suositukset	53
4.1 Johtopäätökset.....	53
4.2 Suositukset.....	57
Liite 1. Haastatellut organisaatiot	60

TIIVISTELMÄ

Tämän selvityksen tavoitteena on tukea luovan talouden tiekartan toimeenpanoa. Selvityksessä tarkastellaan julkisten rahoitusinstrumenttien toimivuutta erityisesti monistetaviin sisältöihin perustuvan liiketoiminnan rahoittamisessa. Tarkastelun keskiössä ovat työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimivien organisaatioiden tarjoamat rahoituspalvelut, kuten Business Finlandin, ELY-keskusten ja Finnveran rahoituspalvelut sekä julkiset pääomasijoitukset.

Selvitys toteutettiin lokakuun 2022 ja tammikuun 2023 välisenä aikana. Toteuttajaksi valittiin avoimen kilpailutuksen perusteella 4FRONT Oy. Työn toteutusta ohjasi työ- ja elinkeinoministeriön sekä Business Finlandin asiantuntijoista koostunut ohjausryhmä. Selvityksen keskeiset menetelmät olivat dokumenttianalyysi sekä haastattelut luovien alojen yrityksille ja rahoittajille.

Selvityksen keskeisenä johtopäätöksenä todetaan, että rahoitusinstrumentteja on tarjolla kattavasti, mutta instrumenttien yhteensovittamisessa on parannettavaa. Esimerkiksi ELY-keskusten rahoituksen ja Business Finlandin Tempo-rahoituksen välissä näyttäisi olevan ”aukko” varhaisen vaiheen kehittämisen rahoituksessa. Toisaalta Finnveran instrumentteja olisi mahdollista hyödyntää nykyistä laajemmin luovien alojen yrityksissä. Kaiken kaikkiaan kyse on kuitenkin systeemisemmästä ongelmasta, joka ei ratkea vain rahoitusinstrumentteja kehittämällä.

Selvityksen perusteella on laadittu seuraavat suositukset luovien alojen rahoituksen kehittämiseksi:

Suositus 1. Vahvistetaan yksityisen ja julkisen sektorin rahoittajayhteistyötä.

Suositus 2. Kehitetään ekosysteemiä ja solmukohtien rahoittamista.

Suositus 3. Hyödynnetään tehokkaammin Finnveran lainoja ja takauksia.

Suositus 4. Sovitetaan paremmin yhteen Business Finlandin ja ELY-keskuksen rahoitusinstrumentit.

Suositus 5. Perustetaan rahoittajien yhteinen monistettavien sisältöjen osaamisverkosto.

Suositus 6. Hyödynnetään EU:n rahoitusinstrumentit täysimääräisesti.

1 Johdanto

1.1 Toimeksiannon tausta ja tavoitteet

Luovan talouden liiketoiminta pohjautuu suureksi osaksi aineettomaan arvonluontiin, joka konkretisoituu esimerkiksi tuotemerkeinä, patenteina ja tekijänoikeuksina. Varsinkin monistettavat sisällöt elävät digitalisaation ja alustatalouden johtamassa murroksessa. Valtaosa liiketoiminnasta tapahtuu jo digitaalisilla alustoilla, jotka ovat tulleet rinnalle ja osin jopa korvanneet perinteiset luovien alojen arvoketjut. Digitalisaation ja alustatalouden täysimittainen hyödyntäminen vaatii luovan alan yrityksiltä uusia innovatiivisia liiketoimintamalleja sekä uusien arvonluonnin kohteiden tunnistamista. Monistettavien sisältöjen liiketoiminta kietoutuukin monin tavoin digitalisaation, alustatalouden ja datatalouden käsitteisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisemassa luovan talouden tiekartassa on tunnistettu monistettavien sisältöjen liiketoiminnan heikkouksia ja mahdollisia ratkaisuja. Yhtenä pullonkaulana tiekartassa on tunnistettu alalle sopivien rahoitusinstrumenttien puute ja olemassa olevien rahoitusinstrumenttien soveltumattomuus alan yritysten rahoittamiseen.¹ Aikaisemmissa selvityksissä pullonkauloiksi on tunnistettu muun muassa rahoituksen kohdentaminen hyvin heterogeeniselle alalle, aineettomien oikeuksien arvottaminen, tuotekehitysprosessien tunnistaminen sekä yrityspalvelujärjestelmän sirpaleisuus ja tietoisuuden puute.²

Tämän selvityksen tavoitteena on tukea luovan talouden tiekartan toimeenpanoa. Selvitys tarjoaa tarkennetun kuvan julkisten rahoitusinstrumenttien toimivuudesta erityisesti monistettaviin sisältöihin perustuvan liiketoiminnan rahoittamisessa.

---

1 TEM (2020) Luovan talouden tiekartta. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2020:48. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162474/TEM_2020_48.pdf?sequence=1&isAllowed=y

2 Ks. esim. Ramboll Management Consulting (2013) Julkinen rahoitus luovien alojen yrityksissä. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 26/2013; TEM (2011) Sirpalepolitiikasta kohti luovan talouden ekosysteemiä. Loppuraportti työ- ja elinkeinoministeriön strategisesta hankkeesta 2008–2011. TEM:n julkaisu 35/2011; Hermia Oy (2011) Luova raha – Näkökulmia luovien alojen rahoitukseen. Hermia Oy: n julkaisu 4/2011.

Selvityksessä tarkastellaan työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimivien organisaatioiden tarjoamia rahoituspalveluita, kuten Business Finlandin, ELY-keskusten ja Finnveran rahoituspalveluita sekä julkisia pääomasijoituksia. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituspalvelut ja instrumentit eivät ole tarkastelussa mukana.

1.2 Selvityksen toteutus, aineistot ja menetelmät

Selvitys toteutettiin lokakuun 2022 ja tammikuun 2023 välisenä aikana. Toteuttajaksi valittiin avoimen kilpailutuksen perusteella 4FRONT Oy. Työn toteutusta ohjasi työ- ja elinkeinoministeriön sekä Business Finlandin asiantuntijoista koostunut ohjausryhmä.

Selvityksen keskeiset menetelmät olivat dokumenttianalyysi sekä haastattelut. Dokumenttianalyysissä tarkasteltiin aikaisempia selvityksiä luovien alojen rahoituksesta sekä analysoitiin tarkasteluun valittujen rahoitusinstrumenttien julkiset kuvaukset ja rahoitusehdot. Haastattelut kohdistettiin sekä rahoittajien edustajille että luovien alojen yrityksille ja järjestöille. Haastatellut organisaatiot on esitetty raportin liitteessä 1. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna, pääosin etäyhteyksin.

2 Monistettavien sisältöjen liiketoiminta – Ominaispiirteet ja toimintaympäristö

Luovat alat jaetaan tyypillisesti kolmeen eri ryhmään: luoviin sisältöihin, lisäarvoa tuottaviin luoviin palveluihin ja tapahtuma-alaan. Luovien sisältöjen ryhmä kattaa monistettavat sisällöt, joiden jakelukanavat ovat pääosin digitaalisessa ympäristössä. Tähän sisältyy muun muassa radio, televisio, kirjallisuus, lehdet, musiikki, av-ala ja peliteollisuus.³ Monistettavat sisällöt ovat liikevaihdoltaan luovien alojen suurin segmentti.⁴ Tämä selvitys keskittyy nimenomaan monistettavien sisältöjen rahoitukseen. Seuraavassa on kuvattu tarkemmin alan liiketoimintaan ja rahoitukseen liittyviä erityispiirteitä.

2.1 Monistettavien sisältöjen ja niihin nojaavan liiketoiminnan ominaispiirteet

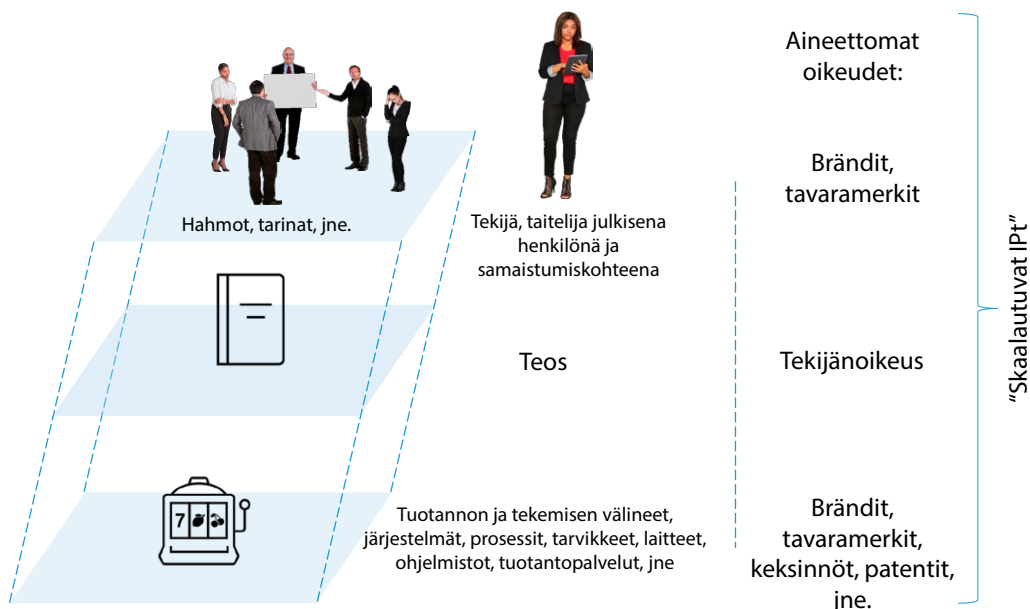
Monistettavien sisältöjen liiketoiminnan olennainen lähtökohta on teos ja sen ympärille rakentuvat aineettomat oikeudet sekä brändiarvo, jotka ovat varsinaisen liiketoiminnan perusta. Monistettavien sisältöjen arvo ei rajoitu yksittäiseen teokseen ja siitä tehtyjen kopioiden myymiseen, vaan teos ja siihen liittyvä tekijänoikeudet ovat osa teollisoikeuksien portfolioa, jonka varaan voidaan rakentaa erilaista liiketoimintaa jalostamalla ja muuntamalla aineettomia oikeuksia ("IP:tä") ja sen oheistuotteita ja palveluita.

---

3 UNCTAD (2018) Creative Economy Outlook. https://unctad.org/system/files/official-document/ditcted2018d3_en.pdf ; TEM 2020.

4 TEM (2022) Luovien alojen monistettavat sisällöt - keinoja kasvun edistämiseen. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163897/TEM_2022_22.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kuvio 1. Monistettavien sisältöjen aineettomien oikeuksien rakenne.

Monistettavien sisältöjen arvoketjun rakenne ja toimijat tai niiden nimitykset ja roolit vaihtelevat hieman riippuen millaisesta teoksesta ja sisällöstä on kyse. Lähtökohdiana on joka tapauksessa jokin tekijänoikeuden ja/tai teollisoikeuksien suojaama teos, jolla on vähintään jakelija/levittäjä. Kun teos tai tuotanto monimutkaistuvat ja/tai mitä enemmän kaupallista arvoa teoksesta halutaan, tuotantoyhtiön rooli kasvaa, ja mitä laajemmalla yleisöllä sisältö halutaan tarjota, jakelijoiden ja levittäjien rooli kasvaa.

Toisin sanoen alkuperäinen teos on tarpeellinen (välttämätön, mutta ei välttämättä riittävä) ensimmäinen askel arvon luonnissa, mutta ansainta sisältää laajemmän kirjon aktiiviteetteja kuin teoksen ja sen kopioiden myymisen tai yksittäisen tuotannon ja sen levittämisen. Alkuperäisen teoksen ympärille voidaan rakentaa tai siitä voidaan irrottaa osia tai elementtejä, joista voidaan rakentaa uusia teoksia, tai teoksia voidaan sovittaa ja jatkojalostaa eri medioille ja formaatteihin.

Monistettavien luovien sisältöjen liiketoiminnan ekosysteemiin liittyy myös erilaisia (oheis-) tuotteita ja palveluita. Vaikka eri toimijoiden roolit vaihtelevat monistettavien sisältöjen liiketoiminnan sateenvarjon alla, kokonaisuuteen liittyvät olennaisesti tuotantoyhtiön (elokuva-, peli-, levy- jne. yhtiön) rooli IP:n ja siihen liittyvän ansaintamallin sekä brändin ja markkinan kehittämisessä sekä IP:n hallinnoinnissa. Lisäksi eri vaiheissa IP:n elinkaarta voidaan käyttää erilaisia tuotantopalveluita sekä asiantuntijapalveluita esimerkiksi liiketoiminnan kehittämiseen sekä sopimusten laatimiseen ja valvontaan.

Näihin kaikkiin liittyy erilaista teknologiaa, laitteita, ohjelmistoja, tarvikkeita ynnä muita, jotka mahdollistavat teoksen toteuttamisen ja erilaiset oheistuotannot (Vrt. keskustelu kappaleessa 3.6).

2.2 Sisältöliiketoiminnan kehitystrendejä

Seuraavassa on kuvattu aikaisempiin selvityksiin ja katsauksiin⁵ sekä haastatteluhavaintoihin pohjautuen yhteenveto luovien alojen liiketoimintaan liittyvistä kehitystrendeistä.

Pidemmän aikavälin megatrendit

Väestö ja demografia muuttuu globaalisti, niin että väestön painopiste tulevaisuudessa siirtyy kohti globaalia etelää, samalla kun Pohjoinen pallonpuolisko vanhenee ja kasvaa hyvin maltillisesti tai jopa supistuu. Samoin **kaupungistumisen** ennustetaan jatkuvan globaalisti; arvonluonti siirtyy abstraktimpiin liiketoimintamalleihin ja samalla globaali keskiluokka muuttaa kaupunkeihin. Monistettavien sisältöjen kannalta tämä tarkoittaa kuluttajamarkkinan painopisteen vähittäistä muuttumista, josta voi seurata joko globaalin yhtenäiskulttuurin synnyn ja kehittymisen jatkuminen, tai sisältöjen vaihteellinen sirpaloituminen, tai jokin näiden yhdistelmästä. Samalla **globaali kilpailu osaamisesta** säilyy kovana tai vahvistuu. Suomessa on monessa selvityksessä kiinnitetty huomiota siihen, että eri aloilla on pulaa osaavasta työvoimasta⁶, myös monistettavien sisältöjen liiketoiminnassa.

Digitalisaatio jatkaa etenemistään, ja siihen liittyvänä uusimpana ilmiönä ja hyvänä esimerkkinä uusista liiketoimintamalleista on monissa katsauksissa liitetty käsite ”metaverse”, missä monet brändit ja alustatoimijat yhdessä pyrkivät kehittämään saumatonta kuluttajakokemusta eri alustojen ja fyysisen maailman välille.

Käynnissä olevat muutokset omalta osaltaan aiheuttavat yhteiskunnallisia muutoksia ja niiden myötä syntyy painetta, joka oireilee esimerkiksi länsimaissa **nationalismina ja protektionismina**. Samalla jää nähtäväksi, miten esimerkiksi Aasian valtiot vaikuttavat kehi-

⁵ Disruptiiviset megatrendit; Deloitte, 2022 media & entertainment industry outlook; Standard & Poors Global Ratings, 2022. Industry Top Trends 2022: Media and Entertainment; Ernst & Young/GESAC, 2021. Rebuilding Europe: The cultural and creative economy before and after the COVID-19 crisis; Creative Finland, 2021. Luovien alojen uusiin mahdollisuuksiin vaikuttavia trendejä.; 4FRONT ja Teknologiateollisuus, 2018.

⁶ Mm. Luovien alojen tiekartta.

tykseen ja millaisia kilpailijoita ne luovat länsimaisille digitaalisille ja muille brändeille, ja vaikuttavat globaalin yhtenäiskulttuurin kehittymiseen erityisesti nuorempien ikäluokkien keskuudessa.

Keskeisin haaste näille megatrendeille on **kestävyys**, joka käsittää ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen kestävyuden. Kestävyys, merkityksellisyys ja eettisyys ovat mahdollisesti jatkossa entistä tärkeämpiä brändien rakennuksen työkaluja.

Kaiken kaikkiaan, vaikka viime vuosina on tapahtunut useita merkittäviä toimintaympäristön muutoksia (koronapandemia ja Venäjän hyökkäys Ukrainaan), pidempään jatkuneet megatrendit säilyttävät merkityksensä. Nämä trendit ovat jo luoneet ilmiöitä kuten alustatalous ja sisällöntuottajatalous (creator economy) tai freelance-talous. Samaan aikaan etabloituneet toimialat ja yritykset etsivät uusia liiketoimintamalleja ja ansaintalogiikoita.

Lyhyen ja keskipitkän aikavälin trendit

Lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä on todennäköistä, että ala **konsolidoituu** jatkossakin suurempiin kokonaisuuksiin. Nopeimmin kasvavat liikevaihdon lähteet länsimaissa ovat suoratoisto (erit. video) ja mainonta internetissä. Koronapandemian aikana ja jälkeenkä kuluttajat ovat välttäneet esimerkiksi elokuvateattereita ja tapahtumia, minkä seurauksena lineaarinen TV ja radio pitävät pintaansa, mutta **suoratoistopalveluiden ja muiden alustojen suosio on kasvanut**. Suoratoiston entisestään vahvistunut asema korostaa palveluiden merkitystä sisällön tuottajana ja asiakkaana erilaisille sisällöille.

Samoin uudet **sosiaalisen median alustat** kuten nopeasti käyttäjiä kerännyt TikTok ja vanhemmat alustat kuten YouTube ja Facebook keräävät kuluttajien huomiota ja niillä elää oma freelance-sisällöntuottaja-taloutensa, johon kietoutuu oma natiivimarkkinoinnin ja sponsoroinnin verkostonsa. Samalla perinteinen mainosmyynti on vaikeuksissa erityisesti painetussa mediassa sekä radiossa, ja entistä suuremman osan mainostuloista keräävät kansainväliset alustat.

Datatalouden elementit ja **tekoälyteknologioiden** kehittyminen ja yleistyminen jatkavat monistettavien sisältöjen liiketoimintamallien muokkaamista. Suurten aineistomäärien analyysi mahdollistaa kuluttajien käyttäytymisen (lähes) reaaliaikaisen seurannan ja moniulotteisen käyttäytymisen mallintamisen ja segmentoinnin. Esimerkkejä tästä ovat esimerkiksi suoratoistopalveluiden katselusuosituksset sekä pelialan data-analytiikan hyödyntäminen, jonka avulla pystytään seuraamaan ja analysoimaan tarkasti tuotteen vastaanottoa ja eri piirteiden tai ominaisuuksien potentiaalia, sekä tarjoamaan palvelun sisäisiä lisäostoja. Dataa voi kuitenkin hyödyntää ainoastaan se taho, joka sen omistaa. Useimmissa tapauksissa tämä on alusta eikä sisällöntuottaja.

Pelaaminen on jo valtavirtaistunut kaikilla alustoilla (PC, konsoli, käsilaitte/puhelin) ja esimerkiksi e-urheilun (e-sports) suosio on vahvassa kasvussa. **Samalla sisällöt, hahmot ja brändit liikkuvat** notkeammin ”perinteisistä” teoksista (kirjat, sarjakuvat, jne.) pelien, elokuvien, TV-sarjojen välillä **formaalista toiseen**. Brändäämisen mahdollisuudet eivät kuitenkaan ole yksisuuntaisia, vaan vahvat brändit saavat tukea toisistaan, Hyvänä esimerkkinä tästä on Disneyn omistaman Marvelin ja DC Comicsin yhteistyö Legon kanssa, joka on tuottanut paitsi Lego-leluja, myös suosittua elokuvan jatko-osineen, useita sarjoja, sekä pelejä, jotka kaikki toimivat toistensa myynninedistäjinä.

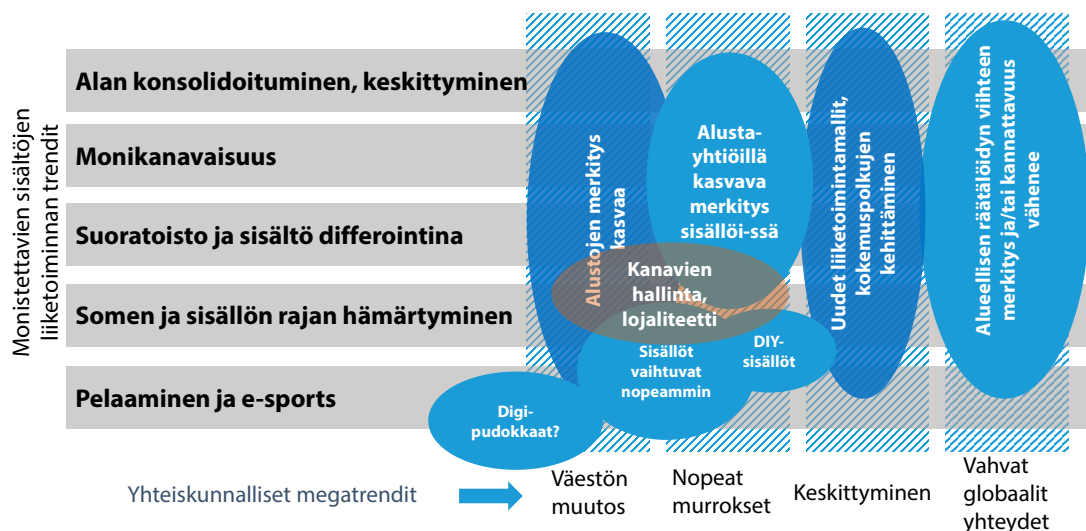
Monikanavaisuus/-mediaisuus, päätelaitteiden joustava käyttö, ja kokemuksen elämyksen jakaminen/jatkuvuus päätelaitteesta toiseen ja rinnakkaiset lisäarvosisällöt olivat olemassa jo ennen pandemiaa, mutta ”metaverse-ajattelun” myötä ne luultavasti vahvistuvat. Voidaan ennustaa, että sosiaalisen median ja viihteen rajat hämärtyvät entisestään, mutta erityisesti laadukkaana pidettyihin sisältöihin sitoudutaan ja käytetään aikaa alustasta ja mediasta riippumatta. 5G ja tulevat verkkosukupolvet tukevat osaltaan erilaisten uusien ratkaisujen käyttöä ja laajentavat viihteen repertuaaria.

Kaiken kaikkiaan nämä trendit aiheuttavat kaikille toimijoille näkökulmasta riippuen haasteita tai mahdollisuuksia, jotka liittyvät siihen, miten voidaan hallita nopeasti liikkuvan yleisön asiakaskokemusta ja lojaliteettia IP:lle ja brändeille yli alustojen, sekä luoda sisältöjen portfolio ja siihen liittyvät ansaintamallit, jotka pitävät alkuperäisen teoksen ja sen jalosteet kuluttajan huomiolla. Globaaleihin suoratoistopalveluihin liittyy myös uhka siitä, että sisällöntuottajat saattavat menettää oikeutensa aineettomiin oikeuksiinsa pitkäksi aikaa.

Teknologian kehittyminen ja digitalisaatio monistettavien sisältöjen tuotannossa ja jakelussa osaltaan mahdollistavat **uusia liiketoimintamalleja toimialojen rajapinnoille**. Yksi näistä on esimerkiksi ns. CreaTech-ala, joka sisältää käytännössä monistettavien sisältöjen tuotannossa ja jakelussa käytettävien teknologioiden, tuotteiden ja (digitaalisten) palveluiden kehittämistä ja markkinointia. Tämä edellyttää sektorirajat ylittävän osaamisen yhdistämistä, johon kuuluu luovan alan tuottajien lisäksi ohjelmoijia, digitaalisia taiteilijoita, tekoälyn asiantuntijoita, teknologian kehittäjiä sekä jakelijoita.

Seuraavassa kuviossa on havainnollistettu monistettavien sisältöjen lähivuosien kehitystrendejä.

Kuvio 2. Monistettavien sisältöjen lähivuosien kehitystrendejä.

2.3 Yleinen politiikkakonteksti ja valtiontukiviitekehys

Keskeiset politiikkaohjelmat

Luovien alojen ja luovan talouden edistäminen on kirjattu kahteen viimeisimpään hallitusohjelmaan. Sipilän hallitus asetti työryhmän esittämään toimenpiteitä ja tekemään ehdotuksia luovien alojen vahvistamiseksi Suomessa.⁷ Rinteen/Marinin hallitusohjelman toteuttamisesta on muodostunut toimenpidekokonaisuus, johon kuuluu työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) sekä opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) yhteistyössä toteuttama Luovan talouden tiekartta⁸ ja siihen kuuluva osallistava prosessi. Luovan talouden tiekartan keskeisiä toimenpidealueita ovat:

- Ekosysteemien ja verkostojen tunnistaminen, arvoketjumuutokset
- Erilaisten osaamispuutteiden tunnistaminen
- Yrityksille suunnatut kehittämisspalvelut
- Kasvun ja kansainvälistymisen edistämiseen liittyvät toimenpiteet
- Arviointimenetelmien ja mittareiden kehittäminen

⁷ OKM, 2017. Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi: Luovat alat Suomen talouden ja työllisyyden vahvistajina -työryhmän raportti, Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:18.

⁸ Op. cit.

Tiekartan toteutukseen liittyvät olennaisesti muun muassa Creative Finland -verkoston rahoittaminen, Business Finlandin Creative Business Finland -ohjelma, jo päättynyt Entertainment Finland -ohjelma, sekä AV-alan tuotantokannustin ja siihen liittyvä AV-alan tiekartta ja tekeillä oleva kasvusopimus.

Creative Finland -verkosto toimii yhteistyössä TEM:n, OKM:n, ja Business Finlandin kanssa luovan talouden tiekartan ja kasvuportfolion toteuttamisessa. Creative Finland tuottaa ja levittää tietoa luovan talouden toiminnasta ja mahdollisuuksista, sekä tuottaa tapahtumia ja levittää tietoa verkoston muiden jäsenten tapahtumista.⁹

Creative Business Finland on Business Finlandin ohjelma, jonka kautta tarjotaan normaa- leja Business Finlandin rahoitus- ja kansainvälistymispalveluita. Ohjelma on tuottanut jou- kon julkaisuja muun muassa Luovan talouden liiketoiminnan käsikirjan¹⁰ sekä Suomalaisen av-alan tiekartan¹¹.

Käynnissä on myös **AV-alan kasvusopimusprosessi**, jossa luovan alan sidosryhmät sitou- tuvat joukkoon kehittämistoimenpiteitä. Kasvusopimuksen ydinsisältö on, että hallinto ja yritykset yhdessä kehittävät toimintamalleja ja palveluita rahoitukseen sekä AV-alan ammatilliseen ja liiketoiminnalliseen osaamiseen ja kansainvälistymiseen.¹²

Edellisten lisäksi luovien alojen monistettavat sisällöt kytkeytyvät olennaisesti muun muassa **aineettomien oikeuksien strategiaan** (IPR-strategia), jonka lausuntokierros päättyi 21.1.2023. Esitysluonnoksessa korostetaan aineettomien oikeuksien merkitystä ja esitetään joukko toimenpiteitä muun muassa aineettomiin oikeuksiin liittyvän osaamisen vahvistamiseksi.¹³

Valtiontukien sääntelyviitekehys

Julkista rahoitusta ohjaa merkittävässä määrin EU:n valtiontukien sääntelyviitekehys sekä kansallinen lainsäädäntö.

9 C.f. Creative Finland. Saatavilla: <https://www.creativefinland.fi/>

10 Luovien.fi – Luovan talouden liiketoiminnan käsikirja. Saatavilla: www.luovien.fi

11 Baujard at al. 2021 Finnish Audiovisual Industry Roadmap, Business Finland, Reports 4/2021.

12 C.f. Av-toimialan ehdotus Kasvusopimuksen toimintamallista ja käytännön toimista. Saatavilla: <https://www.kasvusopimus.fi/av-alan-kasvusopimus>

13 Valtioneuvoston periaatepäätös TEM/2022/45. <https://tem.fi/paatos?decisionId=0900908f807a4b98>

Valtiontukien myöntämisen ja tukiohjelmien suhteen keskeinen raja on, että EU:n alueella yritystuet, jotka vaikuttavat markkinoiden normaaliin toimintaan ovat lähtökohdaisesti kiellettyjä, mutta asiaan on tehty lievennyksiä vähämerkityksellisten (*de minimis*) tukien¹⁴ osalta, sekä erillisellä ryhmäpoikkeusasetuksella, joka koskee tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (TKI-toiminta) myönnettäviä valtiontukia. Tämä sitoo erityisesti Business Finlandia sekä ELY-keskuksia, jotka myöntävät yritystueksi luettavia avustuksia.

EU:n valtiontukiviitekehyksen ja kotimaisen asetuksen perusteella yritystukia voidaan myöntää tutkimus- ja kehittämistoimintaan, joka voi sisältää *”perustutkimusta, teollista tutkimusta, kokeellista kehittämistä ja toteutettavuustutkimusta sekä näiden yhdistelmää”*. Avainsanoja asetuksessa ovat *”prototyypin rakentaminen”, ”uusien tuotteiden, prosessien tai palveluiden peruskäsitteiden määrittely, suunnittelu ja dokumentointi”, ”esittely- ja pilottihankkeet, testauksen ja validointi”*. Tämä kuitenkin sillä rajauksella, että TKI-toiminta ei sisällä alan standardisoitua toimintaa, vaikka se yksittäiselle yritykselle olisikin uutta, eikä *”... olemassa oleviin tuotteisiin, tuotantolinjoihin, valmistusmenetelmiin, palveluihin tai muihin meneillään oleviin toimintoihin rutiininomaisesti tai säännöllisin väliajoin tehtäviä muutoksia, vaikka kyseiset muutokset merkitsisivät parannuksia.”*¹⁵

Tämä on johtanut standarditulkintaan, että yksittäinen tuotanto tai teos ei ole itsessään ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamaa TKI-toimintaa, jos tuotantohanke ei sisällä edellä mainitun kaltaista prosessien, menetelmien, työvälineiden tms. myöhemmin kaupallistettavien tuotteiden ja/tai palveluiden, tai liiketoiminta-/ansaintamallien kehittämistä. Esimerkiksi pelialalla tämä tarkoittaa, että yksittäisen pelin hahmojen kehittämistä, tarinaa ja muuta käsikirjoitusta, kuvitusta ja tuotantoa ei pidetä TKI-toimintana. Sen sijaan monistetavan ja eri tuotannoissa käytettävän kehitysympäristön tai pelimoottorin ja siihen liittyvien esimerkiksi mikromaksualustojen tms. kehittäminen on tukikelpoista TKI-toimintaa. Audiovisuaalisissa ja muissa tuotannoissa tämä tarkoittaa käytännössä, että esimerkiksi studio- ja tuotantotekniikan laitteiden, ohjelmistojen tai muiden useissa tuotannoissa käytettävien välineiden, prosessien, palveluiden, jakelualustojen tms. kehittäminen osana jotakin tuotantoa on tukikelpoista TKI-toimintaa.

EU-tasoisena ja kansallisen lainsäädännön lisäksi TEM-konsernin virastoja ja rahoituslaitoksia sitoo sopimusohjaus ja tietyt yleisperiaatteet. Keskeinen peruseriaate on, että rahoitettavan liiketoiminnan tulee olla taloudellisesti kannattavaa ja tähdätä nettopositiiviseen

14 Vähämerkityksellinen (*de minimis*) tuki tarkoittaa, että tukea voidaan myöntää kansallisessa lainsäädännössä määritellyin ehdoin, kumulatiivisesti enintään 200 000 kolmen verovuoden aikana.

15 Valtioneuvoston asetus tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan rahoituksesta (1444/2014).

(taloudelliseen, työllisyys-, tuottavuus-, ja muuhun yhteiskunnalliseen) vaikutukseen. Lisäksi lainsäädäntö erikseen säätelee esimerkiksi vaikeuksissa olevan yrityksen tunnusmerkkejä, jotka rajoittavat tukien myöntämistä.¹⁶ Lisäksi käytännön rajoitteita virastojen rahoitustoimintaan luovat kansalliset elinkeinopoliittiset valinnat ja painotukset, ja niihin perustuva sopimusohjaus ja hallintoneuvostojen toiminta, sekä rahoituksen myöntövaltuudet. Näitä yksityiskohtia on avattu tarkemmin seuraavassa luvussa eri rahoitusinstrumentin kohdalla.

---

16 TEM, 2015. Vaikeuksissa olevan yrityksen tukemisen rajoitukset ja määritelmä EU:n Valtiontukisäännöissä, Työelämä- ja markkinaosasto, Muistio 4.11.2015

3 Rahoitusinstrumenttien analyysi

Tässä luvussa analysoidaan TEM-konsernin rahoitusinstrumenttien (Business Finland, ELY-keskukset, Finnvera, julkiset pääomasijoitukset) soveltuvuutta monistettavien sisältöjen liiketoiminnan rahoitukseen. Lähteenä on käytetty dokumentteja, instrumenttien julkisia kuvauksia sekä rahoittajille että alan yritysten edustajille tehtyjä haastatteluja.

Luvussa on esitetty keskeiset havainnot ja pääviestit. Muita kuin rahoitukseen liittyviä palveluita (esim. neuvontapalvelut tai vienninedistämispalvelut) selvityksessä ei ole tarkasteltu.

3.1 Business Finlandin rahoitus

Business Finland tarjoaa useita erilaisia rahoituspalveluita sekä yrityksille että tutkimusorganisaatioille. Rahoitusta ohjaa edellä kuvattu EU:n valtiontukiviitekehys, kansallinen lainsäädäntö¹⁷ sekä TEM:n tulosohtauksessa¹⁸ määritellyt tavoitteet.

On huomioitava, että rahoituksen lisäksi Business Finland tarjoaa palveluita kansainvälistymiseen ja liiketoiminnan kehittämiseen. Palveluiden kautta on mahdollista auttaa luovien alojen yrityksiä tunnistamaan uusia t&k -mahdollisuuksia, houkuttelemaan investointeja, edistämään kansainvälistä kasvua sekä helpottamaan osaajapulaa ulkomaista työvoimaa hankkimalla.

17 Erityisesti: Laki Innovaatorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä (1146/2017).

18 <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/tietoa-meista/tulosohtaus>

3.1.1 Rahoitus pk-yrityksille

Rahoitus tutkimukseen, kehitykseen tai pilotointiin

Tutkimus-, kehitys- ja pilotointirahoitus on tarkoitettu kansainvälisille markkinoille tärkeitä yrityksille. Rahoitusta on saatavilla eri ehdoilla pk-, midcap- sekä suurille yrityksille. Rahoitusta on saatavilla vapaan/avoimen haun perusteella.

TKI-rahoitus on Business Finlandin perusinstrumentti. Sen avulla voi uudistaa tai kehittää uusia tuotteita, palveluita, tuotantomenetelmiä tai liiketoimintamalleja. Rahoituksella voidaan lisätä sellaista uutta osaamista ja tietoa, jolla edistetään kilpailuetua kansainvälisillä markkinoilla. Rahoitusta ei kuitenkaan voida kohdentaa muuhun kuin TKI-toiminnasta tai pilotoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Rahoitus on avustus- tai lainamuotoista. Avustusta myönnetään tutkimustyöhön ja lainoja kehitys- ja pilotointiprojekteihin. Rahoituksen saaminen edellyttää, että yrityksellä on omasta takaa riittävä rahoitus ja henkilöresurssit (vähintään kaksi täysipäiväistä henkilöä) projektin toteuttamiseksi. Avustukset maksetaan kokonaisuudessaan jälkikäteen toteutuneiden kustannusten mukaan ja lainarahoitus osittain ennakkona. Lainan korko on tällä hetkellä yksi prosentti eikä lainalle pääsääntöisesti vaadita vakuuksia. Jos projekti epäonnistuu tai sen tuloksia ei voida hyödyntää liiketoiminnassa, laina voidaan osittain jättää perimättä. Rahoitusta myönnetään pääsääntöisesti 50 prosenttia projektin kokonaiskustannuksista ja laina-aika on lähtökohtaisesti seitsemän tai kymmenen vuotta. Lainarahoituksessa 30 prosenttia rahoituksesta voidaan myöntää ennakkona.

Nuoret innovatiiviset yritykset (NIY)

NIY-rahoitus on suunnattu suuren kasvupotentiaalin alle 5-vuotiaille pienille (<50 työntekijää) yrityksille, joilla on osoitetusti skaalautuva liiketoimintamalli ja edellytyksiä nopeaan kansainväliseen kasvuun. Yrityksellä tulee olla itsenäinen päätäntävalta sen liiketoiminnasta sekä sen tulee omistaa liiketoiminnan kannalta olennaiset teollisoikeudet. Lisävaatimuksena on, että vähintään 10 prosenttia yrityksen kustannuksista tulee olla kohdistunut TKI-toimintaan. Rahoitusta voidaan käyttää kansainvälisen liiketoiminnan kasvattamiseen, henkilöstön, liiketoimintamallin ja kasvustrategian kehittämiseen sekä ulkopuolisen rahoituksen hankkimisen tueksi. Rahoitusta myönnetään kolmessa jaksossa, joista ensimmäinen ja toinen ovat 250 000 euroa avustusta ja kolmas 750 000 euroa lainaa. Rahoitus on ryhmäpoikkeusasetuksen alaista.

Innovaatioseteli

Innovaatioseteli on tarkoitettu pk-yrityksille, joilla on uusi tuote- tai palveluidea, jolla on potentiaalia kansainväliseen kasvuun ja jonka eteenpäin viemiseksi yritys tarvitsee ulkopuolista osaamista. Innovaatiosetelin avulla voi hankkia asiantuntijapalveluita, jotka tuottavat uutta innovaatiotoiminnassa tarvittavaa tietoa ja osaamista. Innovaatiotoiminta tarkoittaa kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla yritys kehittää tuotteitaan, palvelujaan ja prosessejaan tai hankkii uutta tietoa ja osaamista. Rahoituksella voidaan esimerkiksi selvittää idean markkinakelpoisuutta kokeilujen avulla, hankkia tukea selvityksiin koskien patenteja, mallisuoja- ja tavaramerkkejä tai IPR-asioita sekä apua tuote-, palvelu- tai muotoilustrategian valmisteluun. Avustuksen määrä on 5 000 euroa ja 100 prosenttia ostettujen palvelujen arvonlisäverottomasta määrästä.

Avustusta ei voi käyttää organisaation omiin palkkakustannuksiin, matkoihin, aineisiin ja tarvikkeisiin, vuokriin tai laiteostoihin. Innovaatiotoimintaan liittyvää ostopalvelua eivät ole yleinen liiketoiminnan konsultointi, myynti ja markkinointi, markkina- ja asiakastarveselvitykset eikä juridiset palvelut, jotka liittyvät jo olemassa oleviin tuotteisiin tai palveluihin. Ostopalvelua eivät myöskään ole koulutus sekä IT-järjestelmiin liittyvä konsultointi ja kehittäminen. Rahoitusta ei voida myöskään myöntää suurille yrityksille, toiminimille tai voittoa tavoittelemattomille organisaatioille, eikä sivutoimisille yrittäjille tai sellaisille yrityksille, joissa ei ole työntekijöitä. Yrityksellä tulee olla myös kansainvälistymiseen liittyviä suunnitelmia, ja yrityksen tuote- tai palveluidealle kansainvälistymissuunnitelma.

Into-rahoitus

Into-rahoituksen tarkoituksena on auttaa vientimarkkinoille tähtäviä startupeja ja pk-yrityksiä, jotka kehittävät itselleen uusia liiketoimintamalleja tai ratkaisuja. Rahoitus ei ole soveltuvaa aiempien tuote- tai palvelukonseptien pienimuotoiseen jatkokehittämiseen. Rahoitusta voidaan käyttää muun muassa asiantuntijapalveluiden hankkimiseen, teollisoikeuksien suojaamiseen tai väliaikaisen asiantuntijan palkkaamiseen. Rahoitusta voidaan myös hyödyntää IPR-teollisoikeuksien suojaamiseen (ml. IPR-strategian laatiminen, selvitys IPR-oikeuksien tai patenttien hallintaan ja lisensointiin) sekä aineettoman omaisuuden hankkimiseen, voimaansaattamiseen ja laajentamiseen, kunhan nämä vahvistavat TKI-työtä.

Rahoitus on avustusmuotoista ja enintään 50 prosenttia projektin kokonaisbudjetista. Avustus maksetaan takautuvasti toteutuneiden kustannusten perustella, eli yrityksellä on oltava oma rahoitus hankkeen toteuttamisen ajaksi. Into-projekteille ei ole ylärajaa, mutta asiantuntijapalveluiden ostoissa Into-rahoitus voi olla korkeintaan 200 000 euroa. Pienin mahdollinen projektikoko on 30 000 euroa, eli pienin avustus on 15 000 euroa.

Tempo-rahoitus

Tempo-rahoitus on suunnattu alle viisi vuotta vanhoille yrityksille, jotka haluavat kasvaa kansainvälisillä markkinoilla. Rahoituksen avulla voi testata liiketoimintakonseptin toimivuutta, hankkia palautetta potentiaalisilta asiakkailta ja kartoittaa kysyntää uudella kansainvälisellä markkinalla. Tempo-projektin jälkeen yritys voi edetä tutkimus- ja kehittämisprojektiin. Rahoitusta voidaan käyttää esimerkiksi kansainvälistymisstrategian tekemiseen, markkinaselvityksiin, kysynnän testaamiseen ja pilotointiin, markkinoiden validointiin, koemarkkinointiin, johtamisen, toimintatapojen ja organisaation kehittämiseen, kasvurahoituksen selvittämiseen sekä IPR- ja patenttiselvityksiin. Tempo-a voi hyödyntää myös peliyrityksen liiketoiminnan kehittämiseen.

Rahoitus on kilpailtua, eli kaikkien vähimmäiskriteerien täyttäminen ei ole riittävä ehto. Yrityksiltä vaaditaan oman pääoman ehtoista rahoitusta vähintään 30 000 euroa, vähintään kahden henkilön sitoutunut Suomessa työskentelevä tiimi sekä innovatiivinen tuote, kilpailuetu ja kasvuvision, jolla on potentiaalia menestyä kansainvälisillä markkinoilla. Yrityksen tulee olla osakeyhtiömuotoinen.

Rahoitus on enintään 60 000 euroa, kattaen enintään 75 prosenttia projektin kokonaiskustannuksista. Rahoitus on avustusmuotoista de minimis -tukea, josta 70 prosenttia maksetaan rahoituspäätöksen yhteydessä ja loput takautuvasti loppuraportin palautuksen jälkeen.

Explorer-rahoitus

Explorer-rahoitus on tarkoitettu yrityksen kansainvälistymiseen tarvittavan osaamisen hankkimiseen tai palkkaamiseen, ulkomaisille messuille osallistumiseen tai yritysryhmän vientimahdollisuuksien kartoittamiseen. Business Finlandilla on neljä erilaista Explorer-rahoitusmuotoa. 1) **Market Explorer** on tarkoitettu kattamaan ostettujen asiantuntija-palveluiden kustannuksia. Rahoitusta voidaan käyttää kansainvälistymiseen tarvittavan osaamisen lisäksi tuotesuojaukseen liittyviin selvityksiin sekä niiden hakemiseen tai markkinoiden laajentamiseen liittyviin kustannuksiin. Avustus on 5 000–10 000 euroa ja se kattaa enintään 50 prosenttia projektin kustannuksista. 2) **Talent Explorer** -rahoitusta voi käyttää kansainvälisen osaajan palkkaamiseen kohdemaatietouden ja -osaamisen lisäämiseksi. Rahoitusta voi käyttää palkkaan ja sen sivukuluihin sekä matkakuluihin. Avustuksen koko on enintään 40 000 euroa, ja sillä voidaan kattaa maksimissaan 50 prosenttia kustannuksista. 3) **Group Explorer** -rahoitus on suunnattu 4–10 yrityksen ryhmille yhteisten liiketoimintamahdollisuuksien selvittämiseen kansainvälisillä markkinoilla. Ryhmällä tulee olla merkittävää kasvupotentiaalia ja yhtenäinen tarjooma. Avustuksen osuus on pk-yrityksille enintään puolet hankkeen budjetista ja midcap- sekä suuryrityksille maksimissaan 40 prosenttia. Avustus on 2 500–20 000 euroa yritystä kohden. 4) **Exhibition Explorer** -rahoitus on suunnattu kansainvälisille B2B-messuille osallistumiseen vähintään neljän kotimaisen

yrittäjien ryhmille. Rahoitusta voi käyttää messutapahtumaan osallistumiseen liittyviin ostokustannuksiin. Tämän lisäksi luovien alojen yrityksille myönnetään poikkeuksellisesti tukea projekteihin, joissa ei synny kustannuksia messuosastosta, vaan lähinnä rekisteröinti-, majoitus- ja matkakustannuksista.

Kaikille Explorer-rahoitusmuodoille yhteisiä ehtoja ovat vaatimus riittävästä rahallisista ja henkilöstöresursseista (min. 2 hlö) sekä oma vähintään pilotointivaiheessa oleva tuote- tai palvelu, jolla on mahdollisuuksia menestyä uusilla kansainvälisillä markkinoilla. Rahoitusta ei voida käyttää tuotekehitykseen, tuotantoon, mainontaan eikä markkinointiin. Rahoitus on suunnattu pk- ja midcap-yrityksille. Tästä poikkeuksena on Group Explorer, johon voi osallistua suuryrityksiä osana suurempaa ryhmää. Rahoitus on avustusmuotoista de minimis -tukea, joka maksetaan takautuvasti.

Suomen kestävän kasvun ohjelma

Business Finland jakaa **Suomen kestävän kasvun ohjelman (RRF)** kautta noin 500 miljoonaa euroa erilaisten temaattisten rahoitushakujen kautta. RRF-rahoitus on Business Finlandin hallinnoimaa EU:n elpymisvälineestä tulevaa rahoitusta. Rahoitusta jaetaan vuosina 2021–2023. Rahoitushakuja on suunnattu eri toimialoille ja eri kokoisille yrityksille ja niissä painotetaan kestävästä kehityksestä. RRF:n kautta on toteutettu tähän mennessä kaksi luoville aloille suunnattua hakua ja kolmas on tulolla.

Rahoitus on kohdennettu vihreää siirtymää edistäviin projekteihin, jotka edistävät kilpailukykyä ja vientiä. Rahoitusta on myönnetty sekä Business Finlandin vakiintuneiden rahoituspalveluiden kautta, että alakohtaisesti räätälöidyin ehdoin. Luoville aloille suunnattujen hakujen tavoitteena on edistää luovan talouden uusiutumista, digitaalisen toimintaympäristön kehittämistä, TKI-intensiteetin kasvua ja yritysten ja tutkimusorganisaatioiden yhteistyötä¹⁹. RRF-rahoituksen tavoitteet ja ehdot ovat erilaisia eri haisuissa. Rahoituksen ehdoissa kestävän kehityksen edistäminen on määritelty niin, että rahoitettavan projektin tulee täyttää Euroopan komission *do no significant harm* -ympäristöperiaate. Tämän lisäksi Business Finland on määritellyt kestävyteen liittyviä eksklusiivitehtäviä. Lisäksi esimerkiksi vaatimusta vientitoiminnasta on madallettu. Muuten ehdot ovat samanlaisia kuin Business Finlandin normaalissa rahoituksessa, esimerkiksi yrityksen tulee huolehtia oma-rahastuksesta ja riittävästä henkilöstöresursseista.

¹⁹ Business Finland. <https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/2022/luova-sisalto-kasvun-karjeksi>

Business Finland on toteuttanut RRF-ohjelman puitteissa kaksi luoville aloille suunnattua hakua. Ensimmäinen koski luovien alojen uusiutumista ja kansainvälistä kasvua. Sen tavoitteena oli tukea luovan alan yrityksiä uusien ratkaisujen kehittämisessä ja digitalisoinnissa erityisesti audiovisuaalisella ja tapahtuma-alalla. Audiovisuaalisen alan kehittämishankkeiden teemoja olivat muun muassa uudet ansaintamallit ja arvoketjut, digitalisaation ja datan luomat mahdollisuudet, kilpailuetua tuottavat kestävä kehityksen mukaiset tuotantomallit sekä toimialarajat ylittävät yhteistyömallit. Toinen haku koski niin ikään luovan talouden uudistumista ja teemoina olivat luovat sisällöt palveluina sekä av-alan formaattien tuotantoon liittyvät kehittämishankkeet, joissa kehitetään skaalautuvia sisältökonsepteja ja hyödynnetään jotain kilpailuetua tuottavaa työkalua tai tuotantomenetelmää.

Soveltuvuus luovien alojen näkökulmasta

Luovien alojen rahoitus on ollut historiallisesti suhteellisen vähäistä Business Finlandissa. Viime vuosina Business Finlandilla on kuitenkin ollut merkittäviä avauksia luoville aloille, esimerkiksi audiovisuaalisen tuotannon rahoittamiseen tarkoitettu av-tuotantokannustin sekä RFF-rahoituksen kautta rahoitetut teemahaut luovalle alalle. Perinteinen TKI-rahoitus vaikuttaisi kuitenkin olevan (edelleen) melko tuntematonta ja alihyödynnettyä luovilla aloilla pelialaa lukuun ottamatta.

Luovien alojen monistettavien sisältöjen arvomuodostuksessa ja ansaintalogiikassa on tiettyjä erityispiirteitä (ks. luku 2), jotka voivat rajata yrityksiä t&k-rahoituksen ulkopuolelle. Tämän lisäksi monet alalla toimivat yritykset toimivat kulttuurillisten ja taloudellisten funktioiden välimaastossa ja varsinainen tutkimus- ja innovaatiotoiminta on yhä vähäistä. Useimmiten pullonkaulaksi Business Finlandin rahoituksen hyödyntämisessä onkin avustuskelpoisen TKI-toiminnan puute ja/tai heikko kyky erottaa TKI-toimintaa omaksi hankkeekseen. Luovilla aloilla korostuvat rahoitustarpeet konseptointiin, tuotantoon, markkinointiin tai muihin operatiivisiin kustannuksiin, eikä näitä pääsääntöisesti voida rahoittaa EU:n valtiontukiviitekehityksen puitteissa.

Business Finlandin rahoitusta myönnetään tyypillisesti takautuvasti ja rahoituksen ehtona on tuotantoon vaadittavat riittävät taloudelliset resurssit ja henkilöstöresurssit. Monille perinteisille monistettavien sisältöjen tuottajille tämä ehto onkin muodostunut pullonkaulaksi ja rahoitusta ja kassavirtaa tuotantoon haetaan muualta, muun muassa ennakkotilauksista, pankkilainoista tai säätiöiltä. Myös vaatimus vähintään kahdesta täysipäiväisestä työntekijästä sulkee osan sisällöntuottajista tukien ulkopuolelle. Varsinkin musiikkialalla pienet yhden henkilön taloudellista toimintaa harjoittavat yksiköt ovat tavallisia.

Monistettavien sisältöjen pääasiallinen tuote on yleensä IP-oikeudet. Useat Business Finlandin de minimis -muotoiset avustukset (Innovaatioseteli, Into, Tempo) mahdollistavatkin rahoituksen hyödyntämisen IP-oikeuksien suojaamiseen (ml. IPR-strategian laatiminen, selvitys IP-oikeuksien tai patenttien hallintaan ja lisensointiin) sekä asiantuntijatuen hankkimiseen tähän liittyvissä asioissa. Haastatteluiden perusteella luovien alojen yrityksissä näitä tukia ei kuitenkaan ole hyödynnetty näihin tarpeisiin eikä tuista olla juurikaan tietoisia. Toisaalta innovaatioseteliä on hyödynnetty alalla runsaasti. Kyse on kuitenkin pienimuotoisesta, yksittäisiin hankkeisiin liittyvistä ostopalveluista, eikä se ratkaise laajempia yrityksen kasvun ongelmia. Sen sijaan Tempo-rahoitus koetaan haastatteluiden perusteella liian vaativana monien luovien alojen yritysten tarpeisiin. Sitä on kuitenkin hyödynnetty paljon esimerkiksi pelialalla.

NiY-rahoitus on sinällään hyvin toimivana pidetty instrumentti, mutta se soveltuu vain potentiaalisimmin skaalautuvien yritysten rahoittamiseen. Rahoitusta on myönnetty lähinnä muutamille pelialan yrityksille sekä yksittäisille CreaTech-yritykseksi luokiteltavissa oleville yrityksille²⁰. RRF-rahoitus puolestaan on määräaikainen rahoitusinstrumentti, joka on räätälöity Business Finlandin eri rahoitusmuotoja yhdistämällä. Opit ja kokemukset luovien alojen RRF-hauista on hyvä arvioida myöhemmin.

Explorer-instrumentit voisivat olla soveltuvia luoville aloille laajemminkin, mutta niitä ei aineiston mukaan ole laajalti hyödynnetty. Group Explorer -instrumentissa luovien alojen yrityksille myönnetään poikkeuksellisesti tukea myös projekteihin, joissa ei synny kustannuksia messuosastosta, vaan lähinnä rekisteröinti-, majoitus- ja matkakustannuksista. Messumatkojen lisäksi Explorerin kautta voi saada muun muassa rahoitusta ulkomaisen osaavan työvoiman hankkimiseen, joka on useiden selvitysten mukaan luovilla aloilla suuri pullonkaula.

---

20 Light Heart Entertainment Oy, Superplus Games Oy, Robust North Oy, Traplight Oy, Varjo Technologies Oy, GameRefinery Oy, Grand Cru Oy, Grey Area Oy, Samuji Oy, Small Gigant Oy, Supercell Oy, Uplause Oy, Youcisian Oy.

Taulukko 1. Yhteenveto Business Finlandin rahoituspalveluista PK-yrityksille.

Instrumentti	Instrumentin tarkoitus	Rahoitusehdot	Soveltuminen/pullonkaulat
Tutkimus-, kehitys- ja pilotointi-rahoitus	Tuotteiden, palveluiden, tuotantomenetelmien tai liiketoimintamallien kehittäminen ja uudistaminen. Voidaan myös käyttää uuden osaamisen ja tietoa hankkimiseen, jolla edistetään kilpailuetua kansainvälisillä markkinoilla (esim. toteutettavuustutkimus).	Myönnetään avustuksena tai lainana. Tuen määrää ei ole rajoitettu, mutta tukiaste riippuu yrityskoosta ja on pääsääntöisesti 50 % hankkeen kustannuksista. Hankkeen on oltava ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamaa tukikelpoista TKI-toimintaa ja hakevalla yrityksellä on oltava riittävät omarahoitus ja henkilöresurssit (vähintään 2 täysipäiväistä työntekijää) hankkeen toteuttamiseen. Maksetaan syntyneiden kustannusten perusteella.	Soveltuu monistettaviin sisältöihin perustuvien liiketoimintamallien, sekä tuotteiden ja palveluiden kehittämiseen kasainvälisille markkinoille. Haasteena TKI-toiminnan määrittely / hankkeistaminen. Ei voida rahoittaa tuotantoa.
NIY-rahoitus	Nuoren innovatiivisen yrityksen skaalautuvan liiketoiminnan kehittäminen.	Voidaan myöntää TKI-intensiiviselle alle viisi vuotta vanhalle yritykselle liiketoiminnan ja osaamisen kehittämiseen. Myönnetään kolmessa erässä jatkorahoituksen kriteerien täytyessä, 2x 250 000 euroa avustusta ja viimeisessä erässä 750 000 euroa TKI-lainaa.	Rajoitetusti instrumentti myönnettävä instrumentti nopean kasvun edellytykset täyttävälle skaalautuvaan liiketoimintaa kehittäville ja suoraan kansainvälisille markkinoille tähtääville aloittaville yrityksille.
Innovaatio-seteli	Palveluseteli tuote- tai palveluidean kehittämiseksi tarvittavien asiantuntijapalveluiden hankkimiseen.	Voidaan myöntää pk-yrityksille, joissa on vähintään yksi työntekijä, kokonaan uuden tuotteen tai palvelun kehittämiseen. Tukea myönnetään 5 000 euroa palveluostoihin.	Matalan kynnyksen instrumentti uusien tuote- ja palveluideoiden kehittämiseen ja esim. IPR-kysymysten selvittämiseen. Soveltuu hyvin luoville aloille ja pienille yrityksille.
Into-rahoitus	Vientimarkkinoille tärkeiden uusien ratkaisujen ja liiketoimintamallien kehittämisen tukipalveluiden hankinta.	Voidaan myöntää asiantuntijapalveluiden hankkimiseen ja teollisoi-keuksien suojaamiseen. Avustusta myönnetään 50 % hankkeen kokonaiskustannuksista, vähintään 15 000 euroa (eli pienimmillään 30 000 euron hankkeeseen) ja enintään 200 000 euroa.	Räätälöity instrumentti uuden vientiin tähtäävän liiketoiminnan kehittämiseen ja siihen liittyvien teollisoi-keuksien suojaamiseen. Soveltuu hyvin kansainväliseen liiketoimintaan tähtääville yrityksille, mutta ei ns. normaalin toiminnan rahoittamiseen.

Instrumentti	Instrumentin tarkoitus	Rahoitusehdot	Soveltuminen/pullonkaulat
Tempo-rahoitus	Voidaan myöntää kansainvälistymisen strategian ja suunnitelman tekeminen, markkinoiden selvittämiseen, testaamiseen ja pilotointiin.	<p>Voidaan myöntää Suomessa toimivalle PK-yrityksen määritelmän täyttävälle osakeyhtiölle, jolla on vähintään 2 kokopäiväistä työntekijää, 30 000 euroa oman pääoman ehtoista rahoitusta ja selkeä suunnitelma kansainvälisestä kasvusta.</p> <p>Rahoitusta myönnetään enintään 75 % hankkeen kokonaiskustannuksista, ja enintään 60 000 euroa, josta maksetaan 70 % pienille yrityksille rahoituspäätöksen yhteydessä ja loput takautuvasti toteutuman mukaan.</p> <p>Rahoitus voi jatkua TKI-rahoituksena.</p>	<p>Räätälöity instrumentti PK-yritysten kansainvälisen kasvun tukemiseen. Hyödynnetty erityisesti pelialalla.</p> <p>Näyttättyy monille liian vaikeasti saavutettavana.</p>
Explorer-rahoitus	Yrityksen kansainvälistymiseen tarvittavan osaamisen hankkimiseen tai palkkaamiseen, ulkomaisille messuille osallistumiseen tai yritysryhmän vientimahdollisuuksien kartoittamiseen.	<p>Explorer-tuoteperheen rahoitusta voi käyttää asiantuntijapalveluihin tai ulkomaisen henkilön palkkaamiseen kohdemarkkinatiedon hankkimiseksi, sekä yritysryhmittäin kohdemarkkinatiedon hankkimiseen esim. messuille tai vastaaviin tapahtumiin osallistumiseksi.</p> <p>Avustussumma voi olla enintään puolet hankkeen kokonaiskustannuksista.</p>	<p>Luovien alojen yritykset voivat käyttää messuavustusta myös messuille osallistumiseen.</p> <p>Osin helpotetut ehdot luovien alojen yrityksille.</p>

Instrumentti	Instrumentin tarkoitus	Rahoitusehdot	Soveltuminen/pullonkaulat
Suomen kestävän kasvun ohjelma (RRF, 2021–2023)	Määräaikainen häiriörahoitus Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineestä (Recovery and Resilience Facility). Suomen kansallinen RRF-suunnitelma, nimeltään Suomen kestävän kasvun ohjelma määrittelee elpymis- ja palautumissuunnitelman, jonka mukaan rahoitus kohdistetaan. Järjestetty kaksi luovien alojen rahoitushakua.	Ehdot vaihtelevat hakujen välillä. Esim. syyskuussa 2022 päättyneessä haussa myönnettiin teemoihin ”luovat sisällöt palveluna” ja ”ohjelmaformaattien kehittämishankkeet” rahoitusta. Rahoitusta myönnettiin yrityksille, tutkimusorganisaatioille, sekä rinnakkaisiin tutkimusorganisaatioiden ja yritysten ryhmähankkeisiin ”Co-innovation light” -mallilla, joissa yritysten rinnakkaisiin kehittämishankkeisiin myönnettiin maksimissaan 50 000 euron avustuksia maksimissaan 50 % hankkeen yrityskohtaisesta kokonaisbudjetista.	Kohdennettu haku luovien alojen ja monistetavien sisältöjen liiketoimintaan. Rahoitus päättyy 2023 ja alalle suunnattuja hakuja ei ole enää auki / tulossa.

3.1.2 Business Finlandin rahoitus ekosysteemeille

Rahoitusinstrumenttien kuvaus

Kasvumoottorirahoitus on tarkoitettu miljardiluokan liiketoimintaan tähtääville liiketoimintaekosysteemeille. Ekosysteemit ovat yritysvetoisia ja niissä voi toimia yrityksiä, tutkimusorganisaatioita ja julkisia toimijoita. Tavoitteena on luoda uusia kasvualoja Suomeen. Rahoitusta on myönnetty alustayhtiöiden pääomittamiseen ja ekosysteemin orkestrointiin. Tällä hetkellä rahoitusta myönnetään vain orkestrointiin tai kasvumoottorin valmisteluun. Orkestroinnilla tarkoitetaan ekosysteemin innovaatioyhteistyön tavoitteellista kehittämistä. Kasvumoottori-ekosysteemin orkestraattori aktivoi rahoituksella verkostoa rakentamaan yhteisiä tutkimus-, pilotointi- ja demonstraatiohankkeita myös kansainvälisesti. Rahoitusta ei voi käyttää t&k-toimintaan. Orkestrointirahoitus voi kattaa korkeintaan 50 prosenttia kokonaiskustannuksista ja se on avustusta. Kasvumoottorin valmisteluun voidaan myöntää enintään 100 000 euroa de minimis -muotoista avustusta, joka on 50 prosenttia kustannuksista.

Toinen ekosysteemien rahoitukseen suunnattu instrumentti on ns. **veturirahoitus**, jonka tavoitteena on lisätä huomattavasti yritysten TKI-toimintaa sekä luoda uusia työpaikkoja ja miljardiluokan ekosysteemejä. Rahoitus koostuu käytännössä veturiyritykselle myönnettävästä TKI-rahoituksesta sekä veturiin kytkeytyvistä elinkeinoelämän ja tutkimusorganisaatioiden yhteisistä co-research- ja co-innovation -hankkeista. Rahoitusta on myönnetty

vuosina 2020 ja 2021 käynnistettyjen haastekilpailujen kautta yhteensä 12 eri ekosysteemille. Vuoden 2022 syksyllä käynnistettiin ensimmäinen haastajayrityksille suunnattu haastekilpailu, jonka perusteella valittiin joulukuussa 2022 rahoitettavaksi kaksi haastajaluokan veturiyritystä.

Lisäksi Business Finland myöntää **innovaatioklusterirahoitusta** yhteistyössä muodostettujen innovaatioklustereiden (määrätty oma organisaatio) ylläpitämien testi-, kokeilu-, tutkimus- ja innovaatioinfrastruktuurien rakentamiseen, kehittämiseen ja toimintaan. Avustusta myönnetään hakukohtaisesta budjetista klusterin toimintamenoihin ja TKI-infrastruktuuri-investointeihin enintään 50 prosenttia rahoituskelpoisista kustannuksista. Muut julkiset tuet vähentävät Business Finlandin avustusta.

Business Finlandin ekosysteemien rahoitusinstrumentit on arvioitu vuonna 2022. Arvioinnin loppuraportti julkaistaan alkuvuodesta 2023.

Soveltuvuus luovien alojen näkökulmasta

Kasvumoottorirahoitusta on myönnetty toistaiseksi ainoastaan yhdelle luovan alan yritykselle, Family in Musicille vuonna 2020. Rahoituksen ehtona oli laajemman luovan alan ekosysteemin kehittäminen. Open Creative House aloitti toimintansa vuoden 2022 marraskuussa innovaatioklusterirahoituksen avustamana.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että kasvumoottorin pääomalarahoitus soveltuu lähinnä uusien, kunnianhimoista kansainvälistä kasvua tavoittelevien alustayhtiöiden rahoittamiseen. Tämän tyyppisiä yrityksiä ei luovilla aloilla Suomessa juurikaan ole. Ekosysteemien orkestrointiin tarkoitettu orkestrointirahoitus sekä innovaatioklusterirahoitus sen sijaan soveltuu laajemmin erilaisille toimijoille, kuten esimerkiksi ekosysteemien orkestrointiin erikoistuneille yrityksille tai ei-kaupallisille toimijoille.

Veturirahoitusta saaneet yritykset ovat tyypillisesti hyvin suuria teknologia- ja teollisuusyrityksiä eikä rahoitettujen veturiyritysten joukossa ole luovien alojen yrityksiä. Rahoituksessa on hyvin vahva painotus TKI-toimintaan, minkä vuoksi edellä (luvussa 3.2.1) kuvatut haasteet TKI-rahoituksessa korostuvat entisestään veturirahoituksen kohdalla. Rahoituksen hyödyntäminen luovilla aloilla edellyttäisikin, että alalle muodostuu selkeitä veturiyrityksiä, joiden johdolla lähdettäisiin toteuttamaan kunnianhimoisia tutkimus- ja kehityshankkeita.

Taulukko 2. Yhteenveto Business Finlandin rahoituspalveluista ekosysteemeille.

Instrumentti	Instrumentin tarkoitus	Rahoitusehdot	Soveltuminen/pullonkaulat
Kasvu- moottori- rahoitus (pääomaina)	Kansainvälistä kasvupotentiaalia omaavien alustayhtiöiden rahoittaminen.	Pääomainamuotoinen rahoitus, jota myönnetään. Rahoituksen ehtona tyypillisesti laajemmat ekosysteemivaikutukset.	Soveltuu vain alustayhtiöiden rahoittamiseen (yksi esimerkki luovilla aloilla).
Kasvu- moottori- rahoitus (orkestrointi)	Liiketoiminta- ekosysteemien kehittämiseen ja orkestrointiin.	Orkestrointirahoitus voidaan myöntää liiketoimintaekosysteemin tavoitteelliseen kehittämiseen tähtäävän kasvumoottorin valmisteluun.	Erytysinstrumentti yritysten välisen liiketoimintaekosysteemin kehittämiseen.
Veturirahoitus	Suurten yritysten teollisen mittaluokan tutkimukseen ja kehitykseen suunnattu rahoitus.	Veturirahoitus myönnetään yksittäiselle hakijalle, enintään 20 M€. Lisäksi veturien kumppanuushankkeisiin varataan 20-50M€ per veturi PK-yritysten ja tutkimuslaitosten rinnakkaisiin TKI-hankkeisiin, jotka toteuttavat veturiprojektin tavoitteita.	Alalla ei toimi suomalaisomisteisia/-lähtöisiä kansainvälisiä suuryrityksiä, joilla on edellytyksiä käyttää veturirahoitusta.
Innovaatio- klusteri- rahoitus	Yhteistyössä muodostettujen innovaatioklustereiden (määrätty oma organisaatio) ylläpitämien testi-, kokeilu-, tutkimus- ja innovaatioinfrastruktuurien rakentamiseen, kehittämiseen ja toimitaan.	Avustusta myönnetään hakukohdaisesta budjetista yhteiskäyttöisten TKI-infrastruktuurien toimintamenoihin ja investointeihin enintään 50 % rahoituskelpoisista kustannuksista.	Soveltuu periaatteessa myös monistettaviin sisältöihin. Käynnissä on yksi esimerkkihanke.

3.1.3 Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin (AV-tuotantokannustin)

Rahoitusinstrumenttien kuvaus

Business Finlandin hallinnoima, vuonna 2017 lanseerattu, audiovisuaalisen alan tuotantokannustin (AV-tuotantokannustin) on tarkoitettu Suomessa toteutettaville audiovisuaalisen alan kotimaisille ja ulkomaisille tuotannoille (ml. fiktiiviset pitkät elokuvat, dokumenttielokuvat, sarjamuotoiset fiktiot sekä animaatiotuotannot). Tavoitteena on ennen kaikkea elinvoimaisen ekosysteemin luominen Suomeen. Näin ollen ulkomaisen

tuotantoyhtiön tulee käyttää suomalaista tuotantokoordinaattoriyritystä. Tarkoituksena on lisätä Suomen kiinnostavuutta kansainvälisesti ja lisätä suomalaisten yritysten kehitystä, kasvua ja kansainvälistymistä.

AV-tuotantokannustimen kautta voidaan rahoittaa Suomessa syntyneitä tuotannon kuluja (ml. tuotantoa edeltävä vaihe ja jälkituotanto). Suomessa syntyneiden, hyväksyttävien kustannusten määrä saa olla enintään 80 prosenttia tuotannon budjetista, eikä ennen hakemusta syntyneitä kustannuksia voida hyvittää. Tuotantojen julkisen rahoituksen osuus tulee olla alle 50 prosenttia ja vähintään 25 prosenttia rahoituksesta tulee tulla Suomen ulkopuolelta. Kannustin on enintään 25 prosentin maksuhyvitys tuotannon kustannuksista. Vuonna 2023 AV-tuotantokannustimen kautta myönnetään yhteensä 9,5 miljoona euroa avustuksia.

Soveltuvuus luovien alojen näkökulmasta

AV-tuotantokannustin on yksi harvoista yksinomaan luoville aloille ja erityisesti monistetaviin sisältöihin suunnatuista rahoitusinstrumenteista. Se eroaa ehdoiltaan merkittävästi muista Business Finlandin rahoitusmuodoista ja sillä voidaan rahoittaa myös tuotannosta koituvia kustannuksia. Näin ollen sen soveltuvuus alalle on lähtökohtaisesti erittäin hyvä verrattuna yleisiin rahoitusinstrumentteihin. Kannustin on kuitenkin tarkoitettu ainoastaan audiovisuaaliselle alalle.

AV-tuotantokannustimesta laadittiin vuonna 2020 väliarviointi, jonka mukaan ”tuotantokannustimella on ollut suuri merkitys kannustinta saaneiden tuotantojen toteutumiselle ja kannustin on edistänyt kotimaisen tuotannon siirtymistä ja pysymistä Suomessa”. Väliarvioinnin mukaan tuotantokannustin on vahvistanut erityisesti sarjamuotoisen tuotannon kasvua Suomessa, kansainvälistänyt suomalaista av-alaa, vahvistanut toimialan työllisyyttä sekä helpottanut suomalaisten yritysten mahdollisuuksia päästä mukaan kansainvälisiin yhteistuotantoihin. Ulkomaisten tuotantojen saaminen Suomeen on kuitenkin edennyt hitaasti. Väliarviointi suositteli muun muassa AV-tuotantokannustimen rahoitusstrategian ja tavoitteiden täsmentämistä sekä rahoitusehtojen täsmentämistä. Nykymuodossa tuotantokannustin palvelee erityisen hyvin sarjamuotoista tuotantoa, mutta soveltuu huonommin elokuvatuotantoihin. Lisäksi vaatimus, jonka mukaan 20 prosenttia kokonais-tuotantobudjetista tulee olla ulkomailta, voi arvioinnin mukaan johtaa siihen, että kotimaisissa tuotannoissa jälkituotantoon liittyviä palveluja, kuten jälkituotannossa tehtävän visuaaliset efektit (VFX), siirtyy pois Suomesta.²¹

21 Owl Group (2020) Audiovisuaalisen alan tuotantokannustimen väliarviointi. Raportti, 12.6.2020.

Selvityksen osana toteutetut haastattelut tukivat edellä kuvattuja väliarvioinnin havainnot: instrumentti nähtiin erittäin tervetulleena ja pääosin hyvin toimivana instrumenttina, jonka rahoitusehtojen yksityiskohtiin (esim. vaatimus ulkomaisesta pääomasta sekä ehtojen vuosittainen muuttuminen) liittyy kuitenkin joitakin kehitystarpeita. Tuotantokannustin on kuitenkin tarkoitettu epäsuorasti ekosysteemin kehittämiseen, jolloin osa ehdoista saattaa olla yksittäisten yritysten näkökulmasta epäedullisia.

Haastatteluissa vastaavaa tuotantotukimuotoista instrumenttia peräänkuulutettiin myös muille luoville aloille. EU:n ryhmäpoikkeusasetuksen²² puitteissa investointi- tai tuotantotukimuotoista valtiontukea voidaan myöntää myös musiikin ja kirjallisuuden tuotantoon sekä jakeluun ja näin ollen on mahdollista, että sama instrumentti voisi (räätälöitynä) toimia myös muilla monistettavilla aloilla. Soveltuvuutta ei kuitenkaan ole selvitetty tässä raportissa laajemmin.

Taulukko 3. Yhteenveto AV-tuotantokannustimesta.

Instrumentti	Instrumentin tarkoitus	Rahoitusehdot	Soveltuminen/pullonkaulat
AV-tuotantokannustin	Tarkoituksena on lisätä Suomen kiinnostavuutta kansainvälisesti tuotantomaana ja tukea epäsuorasti ekosysteemin kehittämistä sekä suomalaisten yritysten kehitystä, kasvua ja kansainvälistymistä.	Kustannushyvitys 25 % AV-tuotannon Suomessa syntyvistä kustannuksista, ml. esi- ja jälkituotanto. Tuotannon kokonaisbudjetista/ kustannuksista voi olla enintään 80 % Suomessa syntyviä kustannuksia, ja tuotannon kustannuksista 25 % on oltava ulkomaista ja enintään 50 % julkista rahoitusta.	Räätälöity instrumentti AV-tuotantojen houkutteluun Suomeen. Pullonkaula voi olla instrumentin rakenne, joka pakottaa kansainvälisen rahoitusosuuden hakemiseen.

²² Yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (Kom. 615/2014) artiklan 53 ”Tuki kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen” mukaan mm. musiikin ja kirjallisuuden ml. ”kirjoittaminen, toimitaminen, tuotanto, jakelu, digitalisointi ja kustantaminen” tukeminen on TFEU:n 107. artiklan tarkoittamalla tavalla sisämarkkinoille soveltuvaa toimintaa, ja siihen kohdistuva tuki on vapautettu TFEU:n 108. artiklan mukaisesta ilmoitusvelvollisuudesta. Näin voitaneen ajatella, että AV-tuotantojen lisäksi ryhmäpoikkeusasetuksen asettamissa rajoissa vastaavaa tukea voitaisiin kohdistaa myös muihin sisältöihin, mutta ohjelman laillisuus ja tarkemmat rajoitteet pitäisi selvittää tarkemmin mahdollisessa suunnitteluvaiheessa.

3.2 ELY-keskukset

Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskukset toimivat alueilla hoitaen useita valtionhallinnon tehtäviä. ELY-keskusten rahoitusta ohjaavat kansalliset ja EU:n säädökset, rahoitusohjelmat sekä ELY-keskusten tulostavoitteet. Kansallisten säädösten osalta rahoitusta säätelevät laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (758/2021) sekä valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta yritystoiminnan edistämiseksi (895/2021). ELY-keskuksilla on kullekin alueelle määritelty yritysrahoitusstrategia²³, joka määrittää maakunnittain maankuntaohjelmaan, maakuntien älykkään erikoistumisen strategioihin ja EU:n rakennerahasto-ohjelmiin pohjautuen yritysrahoituksen sisällölliset erityispainotukset.

Yritysten kehittämisavustus

Keskeisin väline yritysrahoituksen ja monistettavien sisältöjen liiketoiminnan kannalta on **yritysten kehittämisavustus**. Kehittämisavustusta voidaan myöntää (EU:n määritelmän täyttävälle) pk-yrityksille. Myöntämisen edellytyksenä on, että yrityksellä on vähintään edellytys taloudellisesti kannattavaan ja jatkuvaan liiketoimintaan, haettavalla tuella on merkittävä vaikutus kuvatun hankkeen toteuttamiseen ja hanke on merkittävä hakijan oman toiminnan kehittämisen kannalta. Lisäksi hakijalla tulee olla riittävät omat resurssit ja jollakin tapaa osoitettu halu, tarve ja pyrkimys kokonaisvaltaiseen yritystoiminnan kehittämiseen ja uudistamiseen tai kansainvälistymiseen.²⁴

Tukea voidaan myöntää hakijayrityksen kannalta merkittävään kehittämishankkeeseen, investointiin (aineelliseen tai aineettomaan pääomaan), tai kansainvälistymishankkeeseen.²⁵ Myönnettävät kehittämisavustukset ovat lain tarkoittamaa vähämerkityksellistä tukea, mutta tukisumman on oltava merkittävä suhteessa hakijan taloudellisen toiminnan kokoon, esimerkiksi Etelä-Suomessa vähintään 10 000 euroa (ja enintään 200 000 euroa kumulatiivisesti kolmen verovuoden aikana). Joillakin alueilla voi olla rajoituksia tukisummien osalta (esim. alle 50 000 euroa) tai tuki on kohdennettu nuoriin yrityksiin (hakijayrityksen perustamisesta on vähemmän kuin 5 vuotta).

23 Esim. ELY-keskus, 2021. Etelä-Suomen yritysrahoitusstrategia 2022: Etelä-Karjala, Kanta-Häme, Kymenlaakso, Päijät-Häme ja Uusimaa.

24 ELY-keskus, n/a Yrityksen kehittämisavustus. Saatavissa: <https://www.ely-keskus.fi/yrityksen-kehittamisavustus>; Esim. ELY-keskus, 2021. Etelä-Suomen yritysrahoitusstrategia 2022.

25 Vrt. Tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminnan määritelmä luvussa 2.

Rahoituksen sisältöpainotukset ovat aluekohtaisia ja riippuvat osaltaan maakuntastrategioista sekä alueen älykkään erikoistumisen strategioista. Lähes kaikilla alueilla on kuitenkin mainittu painopisteenä ”pk-yritysten innovatiiviset ja kansainvälistä kasvua edistävät kehittämishankkeet”.

Työ- ja elinkeinoministeriöstä kautta saatujen tietojen perusteella luoville aloille²⁶ (sisältäen myös muut kuin monistettavat sisällöt) on myönnetty vuosina 2014–2021 yhteensä 7,8 miljoonaa euroa rahoitusta eli alle miljoona euroa vuodessa. Tämä vastaa alle yhtä prosenttia yrityksille suunnatusta kokonaisrahoituksesta. Luku on kuitenkin vain suuntaa antava, sillä siihen ei sisälly toimialarajauksen myötä esimerkiksi pelialan yritysten rahoitusta.

Soveltuvuus monistettavien sisältöjen liiketoiminnan rahoitukseen

Lähtökohtaisesti yritysten kehittämistuki jättää varsin paljon vapautta erilaisten hankkeiden rahoittamiseen ja näin se on periaatteessa varsin laajasti hyödynnettävissä monistettavien sisältöjen liiketoiminnassa. Rajoituksia tuen soveltamiseen voivat kuitenkin asettaa maakuntaohjelmat ja älykkään erikoistumisen ohjelmat erilaisine ala- ja aihepainotuksineen. Esimerkiksi Uudellamaalla rahoitusta on yritysten määrään suhteutettuna selvästi vähemmän saatavilla kuin muissa maakunnissa. Samoin tiettyjä rajoituksia aiheuttavat lakiin pohjautuvat perusvaatimukset kannattavasta ja jatkuvasta liiketoiminnasta, sekä riittävistä resursseista kehittämistoimintaan. ELY-keskusten rahoituksen kattavampi hyödyntäminen luovien alojen monistettavien sisältöjen rahoittamiseksi vaatisikin todennäköisesti aktivointia alueiden kautta. Tämän tyyppisiä hankkeita onkin käynnistetty joillakin alueilla²⁷.

Aineiston perusteella ELY-keskusten myöntämät tuet eivät ole kovin tunnettuja eikä hyödynnettyjä luovan alan yritysten keskuudessa. Ne voivat kuitenkin olla monelle pienemmälle toimijalla tärkeä ensimmäinen rahoitusmuoto. Esimerkiksi pelialalla toimii useita aloittelevia ja pieniä yrityksiä, jotka ovat hyödyntäneet ELY-keskusten rahoitusta. Haasteena on kuitenkin suuri harppaus ELY-keskuksen ja Business Finlandin rahoituksen välillä. Osa kokee, että ”ELY:n rahoitus on liian vähän, mutta Business Finlandin on liian paljon”.

26 Toimialat 5911, 7111, 7311, 7410, 9001 ja 9002.

27 Esim. Keski-Suomen luovien alojen kasvuohjelma -hanke. <https://www.designunion.fi/fi/1006/1/0/kasvuvoimaa>; Kaakkois-Suomen luovien alojen kasvupiraali. <https://www.ely-keskus.fi/-/kaakkois-suomen-luovien-alojen-kasvupiraali-nousee-luovasta-energiasta-kaakkois-suomi->

Taulukko 4. Yhteenvedo ELY-keskusten rahoituspalveluista.

Instrumentti	Instrumentin tarkoitus	Rahoitusehdot	Soveltuminen/pullonkaulat
Yritysten kehittämisavustus)	Kehittämisyavustuksen tarkoitus on tukea PK-yritysten kehittymistä ja kansainvälistä kasvua, alueiden elinvoimaa sekä toteuttaa maakunnan liittojen sekä Euroopan Unionin rakennerahasto-ohjelmien määrittelemiä teemapainotuksia.	Vähämerkityksellinen avustus PK-yritysten merkittäviin kehittämis- ja investointi sekä kansainvälistymishankkeisiin. Hakijayritysten tulee olla määritelmän mukaisia PK-yrityksiä, joilla on jatkuvaa liiketoimintaa ja resurssit toteuttaa kehittämishanke.	Soveltuu periaatteessa kaikille PK-yrityksille. Mahdolliset pullonkaulat voivat syntyä aluekohtaisesti määritellyistä sisältö- tai aihepainotuksista, ja siitä että yrityksen normaalia toimintaa ei voida rahoittaa.

3.3 Finnvera

Rahoitusinstrumenttien kuvaus

Erityisrahoitusyhtiö Finnveran toimintaa ohjaa osakeyhtiölaki, yhtiöitä koskeva erityislainsäädäntö ja valtion asettamat elinkeino- ja omistajapoliittiset tavoitteet. Lisäksi Finnveran tulee noudattaa Finanssivalvonnan ja Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodin suosituksia soveltuvin osin.²⁸

Finnvera tarjoaa rahoitusta (**lainoja, takauksia ja vientitakuuta**) yritystoiminnan käynnistämiseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen sekä viennin riskeiltä suojautumiseen. Finnveralla on tällä hetkellä asiakkaita n. 25 000 ja sen kotimaan rahoituksen vastuukanta on yli 30 miljardia euroa.

Finnveran strategia²⁹ ja arvonaluontimalli³⁰ ovat pääosin neutraaleja toimialojen suhteen. Finnvera tarjoaa laajan korin erilaisia rahoitusratkaisuja, joista ensisijaisia ovat erilaiset takaukset, jotka mahdollistavat pankkilainan saamisen esimerkiksi kasvun, investointien, kansainvälistymisen tai yritysjärjestelyiden rahoittamiseen. Toissijaisesti Finnvera tarjoaa

28 <https://www.finnvera.fi/finnvera/finnveran-liiketoimintaperiaatteet-code-of-conduct/lainsaadanto>

29 Finnvera n/a Strategia. Saatavilla: <https://www.finnvera.fi/finnvera/tietoa-finnverasta/strategia>

30 Finnveran vuosikatsaus ja yritysvastuu 2021. https://www.finnvera.fi/sites/finnvera.fi/files/2022-02/Finnvera_Vuosikatsaus_ja_yritysvastuu_2021.pdf#page=7

luottoja samoihin tarkoituksiin. Tuotekori sisältää lisäksi pääomahyödykkeiden kansainväliseen kauppaan räätälöityjä takuulinstrumentteja. Finnvera pyrkii myös strategiansa mukaan kehittämään rahoitusratkaisuja nouseviin rahoitustarpeisiin.

Soveltevuus monistettavien sisältöjen liiketoiminnan rahoitukseen

Finnveran instrumentit ovat pääosin toimialaneutraaleja ja sinänsä hyvin sovellettavissa luovien alojen yrityksille, sikäli kun ne täyttävät rahoitusehdot. Pullonkaulat liittyvät lähinnä alan yritysten yleiseen luottokelpoisuuteen ja rahoitusosaamiseen.

Haastatelluista yrityksistä monet (erityisesti av-alan yritykset) olivat hyödyntäneet Finnveran takauksia. Takauksilla nähdään suuri rooli luovan alan liiketoiminnan rahoituksessa, sillä niiden avulla voidaan vahvistaa vakuuksia ja sitä kautta helpottaa lainarahoituksen saamista. Lisäksi, koska IP oikeuksista syntyy tuloja suhteellisen pitkällä aikajänteellä, tarvitsevat varsinkin pienemmät ja uudemmat yritykset konseptoinnin ja tuotannon ajaksi kassavirtaa. Takauksien mahdollistamat pankkilainat ja siltarahoitus ovat pystyneet vastaamaan osaltaan tähän haasteeseen.

Yleisemmällä tasolla tietoisuus Finnveran rahoituksesta nähdään kuitenkin olevan melko vähäistä luovien alojen toimijoiden keskuudessa. Monet Finnveran rahoituspalveluista, kuten esimerkiksi alkutakaus tai pk-takaus, tai pidemmällä oleville yrityksille tarkoitettu, oman pääoman vahvistamiseen tarkoitettu kasvulaina voisivat todennäköisesti olla laajemminkin hyödynnettävissä luovilla aloilla.

Finnveran suureen asiakasmäärään suhteutettuna luovien alojen monistettavien sisältöjen rahoitustapauksia on ollut melko vähän. Ala on kuitenkin tunnistettu yhtenä mahdollisena ja tähän liittyen Finnverassa on ollut esillä alaan erikoistuneen tiimin muodostaminen.

Taulukko 5. Yhteenvedo Finnveran rahoituspalveluista.

Instrumentti	Instrumentin tarkoitus	Rahoitusehdot	Soveltuminen/pullonkaulat
Alkutakaus	Finnveran alkutakaus auttaa uusia pk-yrityksiä saamaan rahoitusta pankista erilaisiin investointi- ja käyttöpääomatarpeisiin.	Voidaan myöntää enintään 3 vuotta toimineelle luonnollisten henkilöiden omistamalle kotimaiselle yhtiölle. Takaus voi olla enintään 80 % lainasummasta. Hakijalla ja hakijan (muilla) yrityksillä ei voi olla konkurssimerkintää tai maksuhäiriöitä.	Instrumentti soveltuu kaikille yrityksille, jotka täyttävät perusehdot. Jos pullonkauloja ilmenee, ne johtuvat yleisestä liike- ja rahoitustoiminnan logiikasta. Relevantti myös monistetavien sisältöjen tuotannon rahoitukseen. Tietoisuus ja hyödyntäminen kuitenkin alalla suhteellisen vähäistä.
Pk-takaus	Finnveran pk-takaus auttaa yli kolme vuotta toimineita kasvuhakuisia pk-yrityksiä saamaan rahoitusta pankista erilaisiin investointi-, käyttöpääoma- ja tuotekehitystarpeisiin.	Yli kolme vuotta toiminut kotimainen pk-yritys, jonka omistuksesta vähintään 50 % on luonnollisilla henkilöillä. Finnveran takausosuus on 80 %. Hakevala yrityksellä oltava vähintään luottoluokitus B ja takaus ei sovellu maksurästien rahoittamiseen.	
Finnvera-takaus	Finnvera-takaus on tarkoitettu vakuudeksi erilaisiin pk-yritysten kotimaisiin rahoitustarpeisiin kuten investointeihin ja/tai käyttöpääomaan sekä liiketoiminta- tai yrityskauppojen vaatimaan rahoitukseen.	Pk-yrityksille. Takauksen määrä on 50–80 % sopimuksen mukaan.	
Kansainvälistymistakaus	Kansainvälistymistakaus on tarkoitettu suomalaisen pk-yrityksen ulkomailla tapahtuvan liiketoiminnan rahoittamisen vakuudeksi.	Pk-yrityksille ulkomaisen tytär- tai osakkuusyrittymisen perustamiseen, jonka toiminnan tulee olla ensisijaisesti tuotannollista toimintaa, kokoonpanoa, huolto- tai palvelutoimintaa. Rahoituksen kohteena oleva tytär- tai yhteisyritys tai toimipaikka voi sijaita maassa, jolla Finnveran maaluokituksen mukaan arvioidaan olevan vähintään kohtalainen maksukyky.	Sama kuin edellä, mutta soveltuu vain kansainvälistymiseen.

Instrumentti	Instrumentin tarkoitus	Rahoitusehdot	Soveltuminen/pullonkaulat
Vientitakaus	Vientitakauksen avulla viejä voi saada pankista viennin valmistusaikaista tai toimituksen jälkeistä käyttöpääoman rahoitusta.	Myöntämisen edellytys on, että vientihanke edistää taloudellista toimeliaisuutta Suomessa. Ei myönnetä ulkomaisen tytäryhtiön toimintaan.	Vähemmän relevantti alalla, jossa vähän perinteistä vientitoimintaa.
Finnvera-laina	Finnvera-laina (Investointi- ja käyttöpääomalaina) on tarkoitettu pk-yrityksille kotimaisten rakennus-, kone- ja laiteinvestointien, energia- ja ympäristöhankkeiden, niihin liittyvien käyttöpääomatarpeiden sekä erilaisten omistusjärjestelyjen rahoittamiseen.	Yrityksen on oltava pääsääntöisesti pk-yritys. Lainaa myönnetään vain, jos yritys on neuvotellut ensiksi takauksesta liikepankin kanssa ja osana kokonaisrahoitusta muiden rahoittajien kanssa.	Vähemmän relevantti aloilla, jossa ei tarvetta merkittäville investoinneille. Voi kuitenkin olla relevantti esim. suurimpien tuotantojen rahoittamisessa.
Yrittäjälaina	Yrittäjälaina on yrittäjän henkilökohtainen laina, jota voidaan käyttää osakeyhtiön osakkeiden ostamiseen tai osakeyhtiön osakepääomaan tai sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon tapahtuvaan sijoitukseen.	Yhtiön osakas, joka kuuluu hallitukseen tai on toimitusjohtaja voi nostaa yrittäjälainaa yrityksen pääomitukseseen, edellyttäen että haki- ja kohdeyrityksen talous ovat kunnossa.	Instrumentti soveltuu kaikille yrityksille, jotka täyttävät perusehdot. Soveltuu hyvin alalle, jossa paljon pienimuotoista yrittäjyyttä.
Kansainvälistymislaina	Kansainvälistymislaina on tarkoitettu suomalaisen pk-yrityksen ulkomailla tapahtuvan liiketoiminnan rahoittamiseen.	Lainaa voidaan myöntää pääsääntöisesti pk-yrityksille ulkomaisen tytär- tai osakkuusyrityksen perustamiseen, jonka toiminnan tulee olla ensisijaisesti tuotannollista toimintaa, kokoonpanoa, huolto- tai palvelutoimintaa. Rahoituksen kohteena oleva tytär- tai yhteisyritys tai toimipaikka voi sijaita maassa, jolla Finnveran maaluokituksen mukaan arvioidaan olevan vähintään kohtalainen maksukyky.	Instrumentti soveltuu kaikille yrityksille, jotka täyttävät perusehdot. Potentiaalisia kohdeyrityksiä kuitenkin todennäköisesti suhteellisen vähän.

Instrumentti	Instrumentin tarkoitus	Rahoitusehdot	Soveltuminen/pullonkaulat
Siltarahoitusavustusten maksua edeltävälle ajalle	Siltarahoituksella tarkoitetaan Finnveran käyttöpääomalainaa, jolla paikataan yrityksen käyttöpääoman tarvetta Business Finlandin myönteisen avustuspääötöksen ja avustuksen maksatuksen välisenä aikana.	Edellytys on Business Finlandin myöntämä avustus. Lainaa myönnetään enintään 70 % maksamatta olevasta avustuksesta ja myönnetty laina maksetaan sulkutilille ja maksetaan pois Business Finlandin myöntämällä avustuksella.	Instrumentti soveltuu kaikille yrityksille, jotka täyttävät perusehdot (BF rahoitus). Soveltuu hyvin alalle, jossa suuri käyttöpääoman tarve (esim. av-ala).
Joukkovelkakirjarahoitus	Finnveran joukkovelkakirjarahoitus soveltuu yritysten yleisiin rahoitustarpeisiin kuten investointeihin, toiminnan laajentamiseen ja kehittämiseen tai rahoitusrakenteen järjestelyyn liittyviin tarpeisiin.	Soveltuu parhaiten suuriin rahoitustarpeisiin. Finnvera voi merkitä kohdeyrityksen liikkeelle laskemia joukkovelkakirjalainoja, enintään 50 % toteutuneista merkinnöistä.	Vähemmän relevantti. Kohdennettu enemmän vakiintuneille (suurille) yrityksille.
Kasvulaina	Finnvera voi myöntää kasvulainaa pk- ja mid-cap-yritysten merkittävien kasvu- tai kansainvälistymis-hankkeiden ja yritys-järjestelyjen rahoitukseen.	Finnvera voi myöntää kasvulainaa vähintään 3 vuotta toimineille yrityksille, korkeintaan 50 % rahoitetavan hankkeen hinnasta erikseen neuvoteltavin ehdoin.	Instrumentti soveltuu kaikille yrityksille, jotka täyttävät perusehdot. Jos pullonkauloja ilmenee, ne johtuvat yleisestä liike- ja rahoitustoiminnan logiikasta. Kohdennettu enemmän vakiintuneille pk-yrityksille.
Vientitakuut ja -luotot	Räätälöityjä instrumentteja pääomahöydykkeiden vientiin. Eivät relevantteja luovien alojen näkökulmasta.		

3.4 Julkiset pääomasijoitukset

TEM-konsernin alaisia julkisia pääomasijoituksia tekeviä organisaatioita ovat Suomen Teollisuussijoitus Oy (Tesi), Business Finland Venture Capital Oy (BFVC) ja Ilmastorahasto. Niiden toimintaa ohjaa kansallinen lainsäädäntö³¹ sekä TEM:n omistajaohjaus.

31 Laki Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä (30.12.1999/1352); Laki riskirahoitusta alkuvaiheen pääomarahastoihin sijoittavasta valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä (967/2013); Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Ilmastorahasto Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä (116/2022, käsittelyssä).

Rahoitusinstrumenttien kuvaus

Suomen Teollisuussijoitus Oy (Tesi) sijoittaa pääomarahastoihin ja suoraan yrityksiin markkinaehtoisesti ja pääsääntöisesti yhdessä yksityisten sijoittajien kanssa. Tesi hallinnoi n. 2,4 miljardin euron sijoitussalkkua. Portfoliossa on tällä hetkellä 112 kohderahastoa ja 130 suoraa kohdeyritystä.³² Tesin sijoitustoiminta on markkinaehtoisesta ja perustuu kansasijoittajaperiaatteeseen eli käytännössä Tesi tekee sijoituksia samoilla ehdoilla yhdessä yksityisten pääomasijoittajien kanssa. Toisin sanoen käytännössä Tesin rahoitus edellyttää, että mukana on aina yksityisiä pääomasijoittajia. Tesin toiminnan tulee myös olla kannattavaa pitkällä aikavälillä.

Business Finland Venture Capital (BFVC) tukee uusien rahastojen syntyä sijoittamalla alkavan vaiheen yrityksiin sijoituksia tekeviin venture capital -rahastoihin. BFVC on sijoittanut (vuoteen 2021 mennessä) 13 rahastoon, jotka ovat edelleen sijoittaneet yli 300 kohdeyritykseen. Kohderahastojen pääpainon on oltava Suomeen rekisteröidyissä alle kuusi vuotta vanhoissa yrityksissä, jotka tavoittelevat kansainvälistä kasvua. Toisin kuin Tesin kohdalla, BFVC:n sijoitukset voivat sisältää valtiontukea epäsymmetrisen tuotto-odotuksen muodossa.³³

Ilmastorahasto Oy (entinen Valtion kehitysyhtiö Vake Oy) on TEM:n omistajaohjauksen alainen erityistehtäväyhtiö, jonka toiminta keskittyy ilmastonmuutoksen torjumiseen, teollisuuden vähähiilisyyden vauhdittamiseen ja digitalisaation edistämiseen. Ilmastorahaston tehtäväksi on määritelty ”hiilijalanjäljen vähentäminen ja hiilikädenjäljen vahvistaminen sekä innovatiivisten ilmasto- ja digiratkaisuiden edistäminen tavoitteena kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen, luonnonvarojen käytön tehostaminen ja luonnon monimuotoisuuden edistäminen”.³⁴

Ilmastorahasto sijoittaa toimiohjeensa perusteella ensisijaisesti teollisen mittaluokan teknologiademonstraatioihin ja näiden skaalaushankkeisiin. Sijoitusten kokoluokka on tyypillisesti 10–50 miljoonaa euroa. Rahaston sijoituksista vähintään 65 prosenttia tulee olla ilmastohankkeita ja 35 prosenttia voi olla digitalisaatiohankkeita. Sijoituskohteella on oltava uskottava suunnitelma ja resurssit itsenäisesti kannattavaan liiketoimintaan. Ilmastorahaston sijoituksella on oltava merkittävää lisäarvoa investoinnin toteutumisessa, ja investointi ei saa tuottaa merkittävää haittaa EU-taksonomian perusteella. Lisäksi sijoituskohteittain arvioidaan päästövähennyspotentiaali, vaikutus teollisuuden tuottavuuteen, liiketoiminnallinen potentiaali ja EU-taksonomianmukaisuus.

32 Suomen Teollisuussijoitus. Saatavilla: <https://www.tesi.fi/yrityksille/>

33 Business Finland Venture Capital Oy 2021. Sijoituspolitiikka, 22.12.2021.

34 TEM, 2020. Ilmastorahaston toimiohje, 21.12.2020.

Soveltuvuus luovien alojen näkökulmasta

Julkiset pääomasijoitukset soveltuvat periaatteessa luovien alojen yrityksille/rahastoille siinä missä muillekin aloille. Suurimpana ”pullonkaulana” rahoituksen hyödyntämiselle näyttäytykin ennen kaikkea soveltuvien sijoituskelpoisten rahastojen / yritysten vähäinen määrä sekä alan pääomasijoitusmarkkinan kehittymättömyys ja pieni koko. Toisin sanoen luovilla aloilla ei ole vielä riittävää ”kriittistä massaa” pääomasijoituskelpoisia yrityksiä, jotka pystyisivät houkuttelemaan merkittävässä määrin yksityisiä pääomasijoituksia. Poikkeuksen tästä muodostaa ainakin jossain määrin peliala, jonka kärkiyritykset ovat onnistuneet houkuttelemaan merkittäviä yksityisiä pääomasijoituksia.

Viime vuosina on perustettu joitakin luoviin aloihin erikoistuneita rahastoja kuten elokuva- ja tv-tuotantoihin keskittyvät IPR.VC ja Aurora Studios -tuotantoyhtiön yhteydessä toimiva Finnish Impact Film Fund (FIFF). Tavanomaisesta pääomasijoitustoiminnasta poiketen, rahastot sijoittavat yhtiöiden sijaan sisältöihin kuten elokuva- ja sarjatuotantoihin (ns. **tuotesijoittaminen**, vrt. seuraava kappale vaikuttavuussijoittamisesta).³⁵ Tesi on ollut sijoittajana molemmissa rahastoissa. BFVC on puolestaan ollut sijoittajana IPR.VC:n aikaisemmassa rahastossa. Rahoittajien näkökulmasta sijoitukset luovien alojen rahastoihin nähdään ennen kaikkea keinoina kehittää monistettavien sisältöjen rahoitusmarkkinaa ja ekosysteemiä pidemmällä aikavälillä. Sekä Tesi että BFVC ovat olleet mukana perinteisemmissä pääomasijoitusrahastoissa, joiden portfolioissa on useita pelialan yrityksiä.

Ilmastorahaston toimiohje ja sijoituskriteerit sulkevat käytännössä pois suurimman osan luovien alojen yrityksistä, mahdollisesti lukuun ottamatta yksittäisiä suuria kaupallisia alustahankkeita, mikäli voidaan osoittaa, että niillä on vaikutusta hiilijalanjälkeen tai -kädenjälkeen. Tämän tyyppisiä hankkeita ei ole kuitenkaan tällä hetkellä näköpiirissä.

---

35 Ks. Esim. Aurora Studios, Finnish Impact Film Fund. Saatavilla: <https://www.aurorastudios.fi/fi/finnish-impact-film-fund> ; Tesi (3.5.2019): Sektorirahasto IPR.VC etsii menestyviä draamatuotantoja. <https://www.tesi.fi/artikkeli/sektorirahasto-ipr-vc-etsii-av-alan-menestystarinoita/>

Taulukko 6. Yhteenvedo julkisista pääomasijoituksista.

Instrumentti	Instrumentin tarkoitus	Rahoitusehdot	Soveltuminen/pullonkaulat
Business Finland VC	BFVC tekee sijoituksia rahastoihin venture capital-, suomalaisen pääomamarkkinan ja alkuvaiheen yritysten rahoituksen kehittämiseksi.	Sijoitukset tehdään sijoituspolitiikan mukaisesti rahastoihin, joiden kohdeyritykset ovat pääosin nuoria, kansainvälistä kasvua tavoittelevia yrityksiä.	Sijoitukset rahastoihin ei ole suoraan relevantti instrumentti yrityksille, mutta soveltuu alalla toimivien rahastojen pääomittamiseen (hyödynnetty yhdessä alalle erikoistuneessa rahastossa).
Tesin rahasto-sijoitukset	Tesi tekee sitoumuksia ja sijoituksia rahastoihin venture capital-, kasvu- ja yritysjärjestelyrahastoihin suomalaisen pääomamarkkinan kehittämiseksi. Tesi myös hallinnoi Kasvurahastojen rahasto-portfoliota.	Sijoitukset rahastoihin toteutetaan yhdessä ja samoin ehdoin yksityisten sijoittajien kanssa.	Soveltuu alalla toimivien rahastojen pääomittamiseen (hyödynnetty kahdessa alalle erikoistuneessa rahastossa). Haasteena sijoituskohteiden ja yksityisten sijoittajien vähäisyys.
Tesin suorat sijoitukset	Tesi tekee suoria vähemmistö-sijoituksia suomalaisiin nopean kasvun teknologiayrityksiin, kasvua hakeviin pk-yrityksiin, toimiala- ja yritysjärjestelyihin sekä teollisiin hankkeisiin.	Suorat sijoitukset toteutetaan yhdessä ja samoin ehdoin yksityisten sijoittajien kanssa.	Soveltuu kasvuhakuisille ja -kykyisille yrityksille, jotka läpäisevät sijoitusprosessin alasta riippumatta. Haasteena sijoituskohteiden ja yksityisten sijoittajien vähäisyys.
Ilmastorahasto	Sijoitukset keskittyvät ilmastonmuutoksen torjumiseen, teollisuuden vähähiilisyyden vauhdittamiseen ja digitalisaation edistämiseen.	Sijoituskohteella on oltava uskottava suunnitelma ja resurssit vähintään itsekantavaan liiketoimintaan, Ilmastorahaston sijoituksella on merkittävää lisäarvoa investoinnin toteutumisessa, ja investointi ei tuota merkittävää haittaa EU-taksonomian perusteella. Sijoitusten kokoluokka on tyypillisesti 10–50 miljoonaa euroa.	Pääsääntöisesti ei relevantti luovien alojen monistettavien sisältöjen näkökulmasta.

Vaikuttavuussijoittamisen toimintamallin soveltuvuus luovilla aloilla

Erilaiset vaikuttavuussijoittamisen toimintamallit ovat yleistyneet viime vuosina nopeasti. Käytännössä vaikuttavuussijoittamisen (tai vaikuttavuusinvestoimisen) kattotermin alle lukeutuu useita erilaisia toimintamalleja.³⁶ Seuraavassa on analysoitu lyhyesti, mitä vaikuttavuussijoittaminen voisi käytännössä tarkoittaa luovilla aloilla. Eri mallien tarkempi analyysi ei ole ollut mahdollista tämän selvityksen yhteydessä.

Yksi (teoriassa) mahdollinen malli luoville aloille voisi olla Ilmastorahaston kaltainen **vaikuttavuussijoittamisen** malli, jossa (julkinen) rahoittaja olisi valmis kantamaan suurempaa riskiä tai valmis tyytymään matalimpiin tuotto-odotuksiin, jos rahoitettava hanke edistää jotain yhteiskunnallista tavoitetta. Tässä mallissa rahasto valitsee kohteensa ensisijaisesti yhteiskunnallisten vaikutusten ja vasta toissijaisesti taloudellisen kannattavuuden kriteereillä. Olennaista tässä mallissa on se, että rahoituskohteiden tulee pystyä uskottavasti ja vakuuttavasti osoittamaan, millä tavalla tavoitellut yhteiskunnalliset vaikutukset toteutuvat (esim. hiilidioksidipäästöjen vähentyminen).

Luovien alojen kohdalla edellä kuvattu malli voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että julkisia pääomasijoituksia kohdistettaisiin esimerkiksi AV-tuotantoyhtiöihin, kirjankustantajiin, ja/tai pelistudioihin, jotka tavoittelevat haluttua yhteiskunnallista vaikutusta kuten työllisyyden kasvua tai yleisemmin kulttuuriin liittyviä vaikutuksia. Tällaisten vaikutusten todentaminen olisi kuitenkin hyvin vaikeaa ja edellyttäisi hyvin merkittäviä panostuksia mittareiden ja vaikutusmallien kehittämiseen. Lisäksi mallin toimivuus edellyttäisi, että sopivia sijoituskohteita ja yksityisiä kanssasijoittajia olisi riittävästi, jotta rahaston toiminnalle olisi edellytyksiä. Tällä hetkellä tämän tyyppisen mallin soveltaminen luoville aloille ei näyttäydy realistisena vaihtoehtona em. syiden vuoksi. On kuitenkin mahdollista, että joidakin vaikuttavuussijoittamisen elementtejä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi avustusmuotoisen rahoituksen kohdentamisessa.

Toinen mahdollinen malli voisi olla ns. **tulosperusteinen rahoitussopimus** (usein tunnettu nimellä SIB, englannista *social impact bond*), jota on sovellettu Suomessa esimerkiksi työllisyys Hankkeisiin. Tulosperusteinen rahoitussopimus on yleisnimi julkisten hankintojen toimintamallille, jossa vaihtelevin ehdoin hankitaan palveluja ja niistä maksetaan tuottajalle korvaus ennalta sovituin kriteerein määritellyn vaikuttavuuden mukaan. Monistettavien sisältöjen liiketoiminnassa se voisi tarkoittaa esimerkiksi hautomo-, kiihdyttämö- tai ekosysteemi-orkestrointipalveluiden hankintaa, jossa korvaus perustuisi esimerkiksi palveluiden synnyttämien rahoituskelpoisten uusien yritysaihioiden määrään, yritysjoukon kansainvälisille markkinoille myymien monistettavien sisältöjen lukumäärään tai volyyymiin, tai

³⁶ Erilaisia toimintamalleja kuvattu mm.: Sitra (2016) Vaikuttavuusinvestoimisen opas sijoittajille. Sitran selvityksiä 120. <https://www.sitra.fi/app/uploads/2017/02/Selvityksia120.pdf>

muihin relevantteihin mittareihin. Tulospohjaisien hankintojen malli voisi olla sovellettavissa esimerkiksi nykyisten Business Finlandin orkestrointi- ja innovaatioklusterirahoituksen palveluiden sijasta tai rinnalla aikaisen vaiheen aiheiden kehittämiseen.

3.5 Muut rahoitusinstrumentit

Tässä selvityksessä on tarkasteltu edellä kuvattuja työ- ja elinkeinoministeriön alaisuuteen kuuluvia instrumentteja. Selvityksen yhteydessä on kuitenkin noussut esiin havaintoja myös muista, TEM-konsernin ulkopuolisista rahoitusinstrumenteista. Erityisesti esille ovat nousseet AVEK:n rahoitus sekä EU:n Luova Eurooppa -ohjelma.

Kopioston hallinnoima **Audio-Visuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK** tarjoaa opetus- ja kulttuuriministeriön erityismäärärahaista avustuksia erilaisiin audiovisuaalisiin tuotantoihin. Haastatteluissa mainittiin erityisesti CreaDemo- ja DigiDemo-rahoitukset. **CreaDemo** on avustus hankkeisiin, joissa etsitään uusia luovien alojen ja kulttuuriyrittäjyyden tuote- tai palveluinnovaatioita. Tukea myönnetään 10 000 tai 20 000 euroa pilotteihin, prototyyppeihin tai demonstraatioihin (korkeintaan 80 % hankkeen kustannuksista). **DigiDemo** on samansuuruinen tuki, joka voidaan myöntää AV-sisältöjen ja kerronnan muotojen kehittämiseen, esimerkiksi TV-sarjan pilotin tai muun demonstraation tai konseptin suunnitteluun.³⁷ Hakemukset arvioi luovien alojen asiantuntijoista koostuva asiantuntijaryhmä. AVEK:n rahoitus nähtiin tärkeänä ja hyvin toimivana rahoitusmuotona, jossa on huomioitu hyvin alan erityispiirteet.

Luova Eurooppa (Creative Europe) on EU:n laaja rahoitusohjelmakokonaisuus, jonka budjetti vuosille 2021–2027 on yhteensä 2,4 miljardia euroa. Se jakautuu kolmeen toimintalinjaan, jotka ovat kulttuuri (33 % budjetista), media (58 %) ja monialainen toimintalinja (9 %). Ohjelman kautta on saatavissa rahoitusta muun muassa sisältöjen, liiketoiminnan ja henkilöstön, yleisön tavoittamisen kehittämiseen. Ohjelma sisältää useita eriehtoisia instrumentteja mainittuihin teemoihin. Tämän selvityksen kannalta relevantein toimintalinja on erityisesti av-alalle (ml. pelit) suunnattu median toimintalinja, jossa on yhteensä 16 eri tukimuotoa. Vuonna 2021 median toimintalinjan kautta myönnettiin yhteensä 2,1 miljoonaa euroa suomalaisille yrityksille. Edellisellä ohjelmakaudella (2014–2020) tukea myönnettiin yhteensä 11 miljoonaa euroa, selvästi monia tyyppisiä verrokkimaita vähemmän.³⁸

37 Kopiosto/AVEK, CreaDemo, CreMa, DigiDemo. Saatavilla: <https://www.kopiosto.fi/AVEK/tuen-hakijoille/avekin-tuet-ja-hakuohjeet/creademo-crema-digidemo/>

38 Euroopan komissio, Creative Europe. Saatavilla: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe>

Edellisellä ohjelmakaudella oli lisäksi Euroopan Investointipankkiryhmän (EIP, EIR) kautta tarjolla luoville aloille suunnattu takausinstrumentti **Cultural and Creative Sectors Guarantee Facility** (CCS GF), jonka tavoitteena oli parantaa luovien alojen pk-yritysten lainarahoitusten saatavuutta myöntämällä takauksia kansallisten rahoituslaitosten kautta³⁹. Instrumentti on ollut käytössä 15 eri maassa, mutta ei Suomessa. Tietoa vastaavan instrumentin käynnistämisestä tällä ohjelmakaudella ei raportin kirjoitushetkellä ollut saatavilla, mutta mikäli vastaava instrumentti on käytössä, edellyttäisi sen hyödyntäminen sitä, että kansallinen julkinen rahoittaja (todennäköisesti Finnvera) hakeutuisi ohjelman kansalliseksi toteuttajaksi. Instrumentin hakeminen ja hallinnointi edellyttäisi hyvin todennäköisesti jonkin verran lisäresursseja sekä yhteistyötä kaupallisten pankkien kanssa. Näin ollen olisi tärkeää varmistua siitä, että instrumentille olisi riittävästi kysyntää.

Muun EU-rahoituksen osalta relevantteja instrumentteja ovat muun muassa Horisontti Eurooppa -ohjelman **Kulttuuri, luovuus ja osallisuutta edistävä yhteiskunta -klusterin**⁴⁰ rahoitus sekä Euroopan innovaatio- ja teknologiainstituutin (EIT) luoville aloille suunnatun **EIT Culture and Creative** -ohjelman⁴¹ aktiviteetit.

3.6 Rahoitusinstrumenttien toimivuus luovien alojen näkökulmasta

Seuraavassa on esitetty yleiskuva TEM-konsernin alaisuuteen kuuluvista rahoitusinstrumenteista ja niiden vahvuuksista ja heikkouksista luovien alojen monistettavien sisältöjen näkökulmasta segmenteittäin.

Audiovisuaalinen ala

Audiovisuaalisen alan liikevaihto Suomessa on noin 390 miljoonaa euroa vuodessa (2020) ja se on kasvanut ripeästi viimeiset 10 vuotta. Liikevaihdosta kuusi prosenttia tulee viennistä. Yritysten lukumäärä on 739 ja niistä 70 prosenttia on pieniä, enimmillään kahden henkilön yrityksiä. Alan erityispiirteenä voidaan nähdä, että tuloksenteekokyky ei läheskään

39 EIF: Cultural and Creative Sectors Guarantee Facility (CCS GF). https://www.eif.org/what_we_do/guarantees/cultural_creative_sectors_guarantee_facility/index.htm

40 <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/horisontti-eurooppa/tietoa-ohjelmasta/globaalit-haasteet/kulttuuri>

41 <https://eit.europa.eu/eit-community/eit-culture-creativity>

aina ole korreloitunut henkilöstömäärään, vaan monet jopa yhden henkilön yritykset voivat olla hyvin kannattavia. Tyypillistä alalle on myös tuotantojen kustannusten ja tuottojen allokoituminen eri vuosille sekä toimintatukien suuri merkitys.⁴²

Haastatteluiden pohjalta voidaan todeta, että av-alalla tyypillinen rahoituspolku sisältää monia eri tulonlähteitä. TEM:n alaisista tuki-instrumenteista hyödynnetyimpiä ovat Business Finlandin av-tuotantokannustin sekä Finnveran takaukset ja lainat. Tämän lisäksi Suomen Teollisuussijoitus (Tesi) on tehnyt kaksi rahastosijoitusta av-alan rahastoihin (vrt. edellä). Vankan pohjan tuotannon rahoitukselle mahdollistaa suurten tilaajien (esim. Elisa Viihde, YLE) ostot. Toinen tärkeä komponentti kassavirran varmistamiseksi varsinakin konseptointivaiheessa tulee yrityksen omasta taseesta ja toisaalta pankkien lainoista ja siltarahoituksesta. Finnveran takauksilla on ollut suuri rooli lainojen saamisessa. Jo etabloituneille yrityksille konseptoinnin rahoittaminen omasta taseesta ei luonnollisesti ole ongelma, mutta julkisen alkuvaiheen konseptointirahoituksen puute on pullonkaula uusille yrityksille.

AV-alalla hyödynnetään laajasti myös erilaisia säätiöiden (esim. Suomen elokuväsäätiö), AVEK:n ja Luova Eurooppa -ohjelman rahoitusta. Business Finlandin av-tuotantokannustin on koettu varsin hyödylliseksi rahoitukseksi ja sen on koettu ankuroivan muuta rahoitusta tuotantoprojekteille. Haasteeksi av-tuotantokannustimessa mainitaan ehtojen muuttumisesta johtuva epävarmuus, sekä vaatimus ulkomaisen pääoman osuudesta, joka saattaa joillekin tuotannoille muodostua kynnyskysymykseksi. Toisaalta tuen tavoitteena on luoda alan ekosysteemiä Suomeen, missä tapauksessa vaatimus ulkomaisesta pääomasta on tarpeellinen, vaikkei aina yksittäisten tuotantojen edunmukainen. Edellä mainittujen rahoituslähteiden lisäksi Suomeen on kehittynyt kaksi av-alan pääomasijoitusrahastoa. Näistä uudempina Aurora Studiosin hallinnoima Finnish Impact Film Fund sekä jo aikaisemmin perustettu IPR.VC, joka sijoittaa enemmän kansainvälisiin tuotantoihin. Tesi on ollut sijoittajana molemmissa rahastoissa ja BFVC on sijoittanut IPR.VC:n ensimmäiseen rahastoon. Toisin sanoen julkisia rahastosijoituksia on hyödynnetty vähintään kohtuullisen aktiivisesti alan rahoitusmarkkinan kehittämisessä.

Monet TEM:n alaiset rahoitusinstrumentit ovat kuitenkin näennäisesti epäsovivia alan tarpeisiin ja valmiuksiin. AV-alalla valtaosa rahoituksen tarpeesta koskee tuotantoa sekä siihen liittyviä operatiivisia kustannuksia. Kehittämismenot av-alalla ovat keskimäärin nolla prosenttia liikevaihdosta, mikä tekee t&k-rahoituksen hyödyntämisestä vaikeaa. Tämä ei tarkoita, etteivätkö alan yritykset voi hyödyntää TKI-rahoitusta, mutta tukikelpoiset kus-

42 Business Finland. <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiNjc4YzJkNzgtND-diZi00ZTM1LWEzMjltZjcwZTRmODUwY2ZkIiwidCI6IjJkOTRhMjQ4LWVjZjltNDFiNi05YjQyLTkyMzY1MTEwXGluwNClSmMiOjh9>

tannukset liittyvät esimerkiksi IP:n rekisteröintiin, liiketoimintamallien ja ansaintalogiikan kehittämiseen, markkinoiden testaamiseen ja muuhun varsinaisen tuotannon ympärillä tapahtuvaan ja siitä erilliseen kehittämistoimintaan.

Osaavan työvoiman saatavuus on suuri pullonkaula av-alalla. Työvoimatarpeissa korostuu varsinkin luovan sisällön substanssiosaamisen sekä tutkimus-, kehitys- ja liiketoimintaosaamisen yhdistyminen. Toisaalta pullonkaulaa voitaisiin purkaa eri alojen osaamista ristipölyttämällä. Toinen pullonkaula alalla on jo mainittu kustannusten ja tuottojen jakautuminen eri vuosille. Kuten haastatteluista käy ilmi, tyypillisen tuotannon rahoituspaletti on monimutkainen ja sisältää erilaisia tukia. Kokonaisuuden rakentaminen edellyttääkin runsaasti kokemusta rahoituksesta sekä alan yritysten että rahoittajien taholta.

Peliala

Pelialan liikevaihto vuonna 2020 oli 2,4 miljardia euroa ja liikevaihto on kehittynyt ripeästi. Tuotot ja kannattavuus alalla on muita luovia aloja huomattavasti korkeampaa. Peliala työllistää Suomessa noin 3 600 ihmistä, joista jopa 28 prosenttia on ulkomaalaisia⁴³. Kuten muilla luovilla aloilla, pelialalla osaavan työvoiman saatavuus on merkittävä pullonkaula, vaikka ala onkin jo onnistunut kattavasti houkuttelemaan työvoimaa ulkomailta.

Peliala on muista luovista aloista poikkeus siinä mielessä, että alalla tehdään perinteisessä mielessä enemmän TKI-toimintaa ja innovaatioiden rooli liiketoiminnassa on suurempi. Tämä mahdollistaa t&k-rahoituksen hyödyntämisen eri tavoin kuin muilla aloilla. Business Finlandilla onkin useita pelialalla paljon hyödynnettyjä instrumentteja yrityksen elinkaaren eri vaiheisiin; Tempolla rahoitetaan alkuvaiheen liiketoimintakonseptien testausta, t&k-tuilla voi testata ja pilotoida uusia tuotteita ja NIY-rahoitusta voidaan myöntää suuren liiketoimintapotentiaalain omaaville yrityksille nopeaan skaalaamiseen. Toisaalta on huomioitava, että pelialalla TKI-toiminnan määrittely ei ole aina ollut yksinkertaista ja voidaankin ajatella, että kyse on osittain siitä, että pitkällisen harjoittelun myötä ala ja rahoittaja (erit. Tekes/Business Finland) ovat oppineet tuntemaan toinen toisensa⁴⁴.

Myös ELY-keskukset myöntävät pelialalle alkuvaiheen tukia kehittämisavustusten myötä. Kehittämisvaihetta on tuettu pankkilainoilla ja siltarahoituksella, johon on tyypillisesti saatu Finnveran takaus. Ala on vakiintunut Suomessa siihen pisteeseen, että peliala voi ns. rahoittaa itse itseään fuusioiden ja yrityskauppojen kautta. Viimevuosien trendinä onkin

43 Neogames 2021. <https://neogames.fi/wp-content/uploads/2021/06/FGIR-2020-Report.pdf>

44 Tekesin rahoituksen roolia pelialalla 2000-luvulla on kuvattu tarkemmin mm. seuraavassa: Reid, A. et al. (2016) How to Improve Global Competitiveness in Finnish Business and Industry? Impact study. Tekes review 330/2016.

ollut yritysten määrän vähentyminen, kun suuremmat yritykset ovat ostaneet pienempiä. Pelialaa rahoittaa myös muutama alaan erikoistunut pääomarahasto, esimerkiksi Play Ventures, Sisu Game Ventures ja Nordic Game Ventures. Tämän lisäksi rahoitusta on saatavilla muun muassa Suomen kulttuurirahaston, DigiDemon ja Luova Eurooppa -ohjelman kautta.

Pelialan sinänsä hyvästä tilanteesta huolimatta on huomioitava, että kansainvälisesti tunnettujen menestystarinoiden lisäksi Suomessa on paljon ruohonjuuritason pelistudioita, joilla voi olla haasteita päästä kiinni esimerkiksi Business Finlandin rahoitukseen. ELY-keskusten tuet ovat osaltaan paikanneet tätä kapeikkoa, mutta osa yrityksistä kuitenkin kokee, että matka ELY-keskuksesta Business Finlandin asiakkaaksi on pitkä. Pelialan rahoituksessa nähdäänkin joitakin puutteita alkuvaiheen rahoitusmuodoissa, joiden avulla voidaan varmistaa, että alalle syntyy jatkossakin uusia studioita.

Kirjallisuus

Kirjallisuusviennillä tarkoitetaan immateriaalista käännoikeuksien myyntiä, jolloin kotimaisten kirjojen käännoikeudet myydään ulkomaiselle kustantajalle, joka vastaa käännöksen toteutuksesta, laadusta, myynnistä ja markkinoinnista. Kirjallisuusviennin arvo Suomessa on arviolta 3,7 miljoonaa euroa (2021) ja se on lähes kolminkertaistunut vuodesta 2011. Liikevaihdosta 68 prosenttia on ennakkoita ja 25 prosenttia rojalteja. Suomalaisen kirjallisuuden käännoikeuksiin liittyviä sopimuksia tehtiin vuonna 2021 yhteensä lähes 660 teoksesta, mikä on kuusi prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna.⁴⁵

Kirjallisuusvientinä Suomessa vielä melko pienimuotoista, kentällä on yhteensä 14 toimijaa, joista alle puolet on päätoimisia agentuureja⁴⁶. Ruotsiin ja Norjaan verrattuna agentuurien määrä on pieni ja määrä on vahvasti korreloinut viennin määrään. Tyypillisesti oikeuksia myydään muun muassa omien kontaktien kautta ja kansainvälisillä kirjamesuilla ja toimintaan tarvitaan laaja-alaista yhteistyötä, johon kuuluu kustannusyhtiöiden ja agentuurien lisäksi kääntäjiä, vientiä tukevia organisaatioita ja sisällöntuottajia. Alan erityispiirteenä on muiden monistettavien sisältöjen tapaan hyvin pitkänjälteen tuloutuminen. Alkuvaiheen investoinnit ovat kuitenkin huomattavasti pienempiä kuin esimerkiksi av-alalla.

45 Suomen kirjallisuusviennin arvo 2021. https://fili.fi/fili2021b/wp-content/uploads/2022/11/FILI_Selvitys-2021_Julkaistavaksi.pdf

46 Bonnier Rights Finland, Ferly, Elina Ahlbäck Literacy Agency, Helsinki Literary Agency, Rights & Brands.

Aineiston perusteella selvityksessä tarkasteltujen julkisten rahoitusinstrumenttien katsotaan soveltuvan melko huonosti kirjallisuusvientiin pääosin sen takia, ettei alalla ole juuri t&k-toimintaa. Ventiin soveltuvilla rahoitus- ja muilla palveluilla on kuitenkin potentiaalia edistää alan vientiä ja esimerkiksi tukea messuosallistumisia. Näitä ei kuitenkaan juuri olla hyödynnetty haastateltujen perusteella. TEM-konsernin ulkopuolella kirjallisuusvientiä tukevaa rahoitusta myöntää Kirjallisuuden vientikeskus (FILI) esimerkiksi lukijalausuntoihin, promootioon ja näytekäännöstukeen.

Musiikki

Musiikkialan liikevaihto kertyy karkeasti ottaen kolmesta tulonlähteestä; elävästä musiikista, tekijänoikeuksista sekä äänitemyynnistä, joista kaksi viimeistä voidaan luokitella monistettavien sisältöjen liiketoiminnaksi. Musiikkialan kokonaisarvo Suomessa vuonna 2021 oli noin 890 miljoonaa euroa, josta valtaosa syntyi elävästä musiikista. Monistettavien sisältöjen arvo (ml. Tekijänoikeustulot, äänitesektori ja musiikkivienti) oli noin 227 miljoonaa euroa.⁴⁷ Digitaalisessa äänitemyynnissä on tapahtunut viime vuosina eniten kasvua⁴⁸. Tyypillistä musiikkialan liiketoiminnalle on etupainotteiset tuotantokustannukset ja hidas tuloutuminen, matalat rajakustannukset sekä korkeat riskit. Digitalisaatio on muovannut alaa suuresti, erityisesti suoratoistopalveluiden kautta. Tämä on osaltaan lisännyt mahdollisuuksia, mutta toisaalta myös riskejä globaalin kilpailun kautta. Levy-yhtiöiden rooli ns. portinvartijana on vähentynyt, kun useimmat artistit haluavat säilyttää IP-oikeudet itsellään. Toisaalta levy-yhtiön puuttuminen aiheuttaa haasteita tuotannon rahoittamiselle.

TEM:n hallinnonalan alaiset tuet ovat alalla hyvin vähäisiä ja suurin osa julkisista tuista jaetaan OKM:n kautta, joko ministeriöiden avustuksina tai Taiteen edistämiskeskuksen hallinnoimana. Myös kunnat jakavat avustuksia. Yksityisiä tukia (n. 20 miljoonaa euroa, 2021) musiikkialalle jakaa säätiöt ja rahastot, Musiikin edistämissäätiö (MES) sekä erilaiset musiikkialan järjestöt.⁴⁹ Haastatteluaineiston perusteella TEM:n alaisten rahoitusinstrumenttien hyödyntäminen on hyvin vähäistä musiikkialalla, minkä katsotaan johtuvan pääosin instrumenttien soveltumattomuudesta, sekä siitä, että musiikkialalla ei juuri tehdä (ryhmäpoikkeusasetuksen tarkoittamaa) tutkimusta ja kehittämistä. Suurimmat rahoituksen tarpeet alalla ovat tyypillisesti tuotantoon liittyviä kustannuksia, jotka TKI-rahoituksen ehdot sulkevat pois. Musiikkialan kasvulle ja rahoitukselle on olemassa mahdollisuuksia muun

47 Music Finland. <https://musicfinland.fi/fi/tutkimukset/mitae-ovat-musiikkialan-arverkot>

48 Music Finland: <https://musicfinland.fi/fi/kuulumisia/musiikkialan-tilannekuva-nostaa-esille-viennin-ja-kasvun-pullonkaulat>

49 ml. Suomen kulttuurirahasto, Svenska kulturfonden, Koneen Säätiö, Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Jane ja Aatos Erkon säätiö, Konstsamfundet sekä Alfred Kordelinin säätiö.

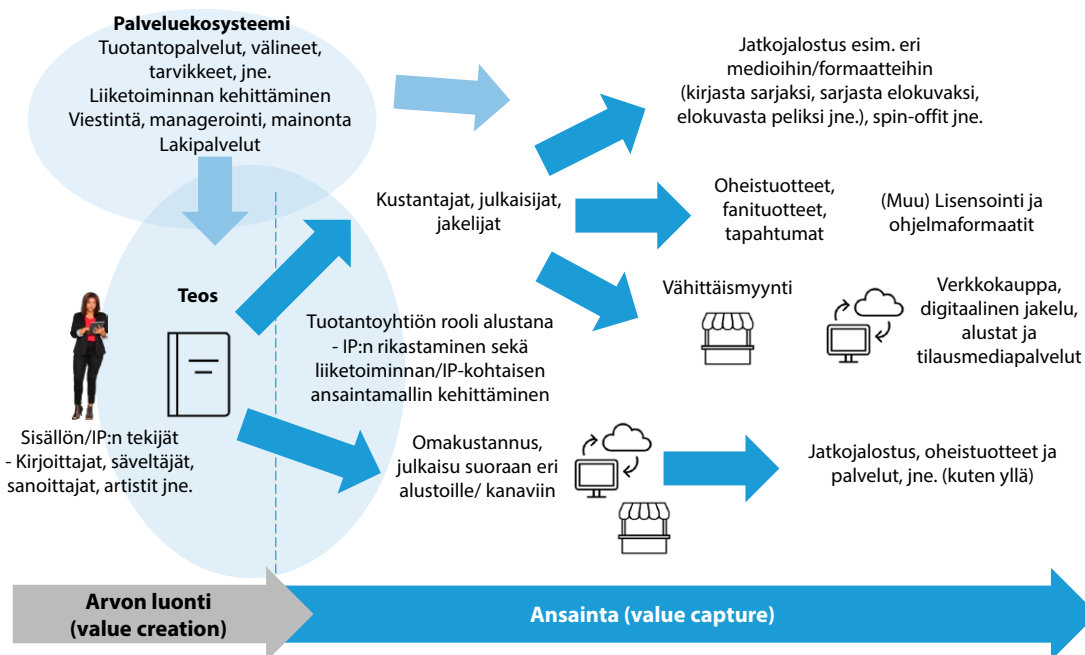
muassa yhteistyössä muiden toimialojen kanssa (pelit, av-ala, yms.) sekä täysin uusissa toimintamalleissa (mm. metaverse ja virtuaalikonsertit), mutta Music Finlandin tekemän selvityksen mukaan tällainen ajattelu on vielä hyvin harvinaista musiikkialalla.

Aineiston perusteella musiikkialan yritykset rahoittavat toimintaansa myös pankkilainoilla, joissa saattaa olla mukana Finnveran takaus.

Rahoituspolkujen vertailua

Vaikka monistettavien sisältöjen ympärille rakentuvien liiketoiminta-alueiden välillä on suuriakin eroja, niitä yhdistää se, että arvoketjussa ovat tunnistettavissa samat perustoimijat, vaikka niitä voidaan kutsua eri nimillä (vrt. Kuvio 2). Eri alojen rahoituspolut kuitenkin vaihtelevat sen mukaan, mihin eri arvoketjun vaiheeseen kustannukset – ja siten rahoitus- tarpeet – kohdistuvat.

Kuvio 3. Viitteellinen kuvio monistettavan sisällön/skaalautuvan IP:n ympärille rakentuvasta arvoverkostosta.⁵⁰

50 Soveltaen Zenger, T. 2013 The Disney Recipe, Harvard Business Review, Saatavilla. <https://hbr.org/2013/05/what-makes-a-good-corporate-st>

Musiikkituotannossa tuotantokustannus on pienimmillään joitakin tuhansia euroja, albumin tuotannon kansainvälinen haarukka on mittaluokaltaan kymmenistä tuhansista muutamaa miljoonaan euroon. Vastaavasti Yleisradion tietojen mukaan kotimaisen elokuvan keskimääräinen tuotantobudjetti oli (vuonna 2017) keskimäärin 1,7 M€, ulkomaisissa elokuvissa Hollywood-studioiden keskiarvo on noin 65 M€ ja yksittäiset suurtuotannot ovat maksaneet n. 300–500 M€. Pelien tuotantokustannukset ovat verrannollisia elokuvaan. Kirjallisuutta on vaikea verrata, koska kirjallisuuden tuottamiseen kuluu vaihtelevasti aikaa ja se on pääosin yksilötyötä.

Rahoituksen kannalta on olennaista, että tuotantokustannukset tyypillisesti sitoutuvat hankkeeseen suhteellisen aikaisin. Tuotannon suunnittelu, kirjoittaminen ja muu esituuminto voi alkaa vuodesta useampaan vuoteen ennen varsinaista tuotantoa ja tuotantovaihe voi kestää elokuvissa esimerkiksi vuoden ja peleissä pidempäänkin, musiikissa tyypillisesti vähän lyhyemmän aikaa. Tulot alkavat kerääntyä julkaisun jälkeen vaihtelevasti eri kanavia pitkin. Näin ollen, mitä suurempi tuotanto on, sen suurempi on rahoituksen tarve ja sitä suuremman riskin rahoittajat ottavat tuotannon kaupallisen menestymisen suhteen. Hieman yleistäen voidaan todeta, että AV-tuotannoissa ja peleissä kustannusten kertyminen painottuu hankkeen alkuun, enemmän kuin esimerkiksi musiikissa.

Taulukko 7. Monistettavien sisältöjen ominaispiirteiden vertailua.

	AV-tuotannot	Pelit	Musiikki	Kirjallisuus
Toimijat	Käsikirjoittajat, konseptitaiteilijat, näyttelijät, ohjaajat, kuvaajat, tuotannon työntekijät jne.	Käsikirjoittajat, konseptitaiteilijat, näyttelijät, ohjaajat, ohjelmoijat, jne.	Säveltäjä, sanoittaja, lauluntekijä, muusikko yms.	Kirjailija, runoilija, kääntäjä
Palvelut	Agentit, managerit, lakiasianpalvelut Tuotantopalvelut (studio, miksaus, jne.)	Agentit, managerit, lakiasianpalvelut Tuotantopalvelut (studio, miksaus, jne.)	Agentit, managerit, lakiasianpalvelut Tuotantopalvelut (studio, miksaus, jne.)	Agentit, managerit, lakiasianpalvelut, kääntäjät, kuvittajat
Kustannus ja tuotanto	Tuotantoyhtiöt/elokuva- ja TV-yhtiöt Suoratoistoalustat	Pelistudiot/ -kustantajat	Studios, äänitys, miksaajat, Levy-yhtiöt	Kirjankustantajat, taitto- ja painotalot
Jakelu ja levitys	Elokuva- ja TV-yhtiöt, elokuvateatterit, suoratoistoalustat, tallennemyynti	Alustat, kappalemyynti	Levy-yhtiöt, suoratoistoalustat, lineaarinen radio ja TV, äänitemyynti, konsertit ja tapahtumat	Kustantajat, e- ja äänikirjapalvelut, vähittäismyynti
Tuotannon volyymi (kokoluokka)	1–2 M€ kotimaassa, 50–100 M€ kansainvälisesti	1–100 M€, haarakka indie- ja mobiilipeleistä suuriin tuotantoihin	Tuhansia euroja kotimaassa, 50 000–1 M€ kansainvälisesti	n/a
Tuotantoaika suunnittelusta jakeluun	> 1 vuotta	> 1 vuosi	n. 1 vuosi	n. 1 vuosi
Kustannusten ja rahoitustarpeen (suhteellinen) kohdistuminen				
Suunnittelu	++	++	+	+ (+)
Toteutus / tuotanto	+++	+++	+	+
Jakelu	++	+ / +++	+++	+++

4 Johtopäätökset ja suositukset

4.1 Johtopäätökset

Rahoitustarpeet kohdistuvat erityisesti tuotannon rahoitukseen sekä varhaisen vaiheen yritys- ja teosaihioiden kehittämiseen

Yleisesti ottaen olennaisimmat monistettavien sisältöjen rahoitustarpeet liittyvät varsinaisten teosten tuotantojen ja muun sisällön rahoitukseen sekä varhaisen vaiheen aihoiden kehittämiseen (esim. konseptointi, pilotointi). Yhteinen haaste on myös sisältöihin liittyvät uponneet kustannukset ja pitkä aika kustannusten syntymisestä kassavirtaan. Tämä osaltaan aiheuttaa rahoitustarvetta, lisää tuotannon rahoittajien riskiä, sekä ajoittain rajoittaa esimerkiksi välittäjätoimijoiden kasvua. Oma haasteensa on myös eri rahoitusmuotojen yhdistäminen ja kokonaisrahoituksen organisoiminen sekä siihen liittyvät osaamistarpeet sekä yritysten että rahoittajien keskuudessa. Rahoitustarpeet ja mahdolliset pullonkaulat vaihtelevat kuitenkin huomattavasti monistettaviin sisältöihin perustuvien alojen välillä.

Rahoitusinstrumentteja tarjolla kattavasti, mutta instrumenttien yhteensovittamisessa parannettavaa

Business Finlandilla, Finnveralla ja ELY-keskuksilla on tarjolla useita erilaisia rahoitusinstrumentteja ja -palveluita erityisesti pk-yritysten kasvun ja kehittämiseen rahoittamiseen. Suuri osa instrumenteista on generisiä ja sinällään soveltuvat hyvin monistettavien sisältöjen liiketoiminnan rahoittamiseen. Kun huomioidaan myös muut rahoituslähteet, kuten säätiöt, AVEK:n rahoitus ja EU-rahoitus (erityisesti Luova Eurooppa -ohjelma), voidaan todeta, että rahoitusinstrumentteja on sinällään tarjolla runsaasti.

Rahoitusinstrumentteihin – ja erityisesti niiden yhteensovittamiseen – liittyy joitakin pullonkauloja, joiden vuoksi niitä ei hyödynnetä vielä riittävän tehokkaasti (ks. luku 3 ja seuraava taulukko). Esimerkiksi ELY-keskusten rahoituksen ja Business Finlandin Tempo-rahoituksen välissä näyttäisi olevan ”aukko” varhaisen vaiheen kehittämisen rahoituksessa, joskin AVEK:n rahoitus auttaa osaltaan paikkaamaan tätä. Finnveran instrumentit sen sijaan vaikuttaisivat olevan pääpiirteissään hyvin soveltuvia, mutta laajempi tietoisuus Finnveran instrumenteista alan toimijoiden keskuudessa vaikuttaisi olevan melko vähäistä.

TEM-konsernin rahoitusinstrumentteja ei ole AV-tuotantokannustinta ja RRF-rahoituksen räätälöityjä hakuja lukuun ottamatta erikseen suunnattu monistettavien sisältöjen liiketoiminnan rahoittamiseen ja/tai kehittämiseen. Ei ole kuitenkaan itsestään selvää mitä

räätälöinti voisi tarkoittaa esimerkiksi TKI-toiminnan valtiontukien kannalta, muuta kuin esimerkiksi suurempien rahoitusriskien tietoista hyväksymistä monistettavien sisältöjen liiketoiminnan rahoituksen lisäämiseksi tai TKI-toiminnan määrittelyn ja/tai tulkinnan muokkaamista sallimaan sisällöntuotannon rahoittamista.

Suuri osa pullonkauloista instrumenttien hyödyntämisessä vaikuttaa syntyvän normaaleista yritysrahoituksen ja yrityksen kehittämiseen ja kasvattamiseen liittyvistä haasteista. Rahoittajien puolelta tilanne näyttäytyy sellaisena, että hakemuksia tulee suhteellisen vähän liittyen monistettavien sisältöjen liiketoimintaan ja usein hakemuksissa ei ole yksilöity normaalista liiketoiminnasta poikkeavaa selkeää kehittämissuunnitelmaa, joka tähtää selkeästi nykyisen liiketoiminnan laajentamiseen tai kokonaan uuden liiketoiminnan kehittämiseen. Hankkeissa on stereotyyppisesti suhteellisen pieni tukikelpoinen tutkimuksen tai kehittämisen osuus, ja hankkeet eivät lähde toteutumaan koska tuotannon rahoitusosuutta ei pystytä järjestämään.

Taulukko 8. TEM-konsernin rahoitusinstrumenttien vahvuuksia ja heikkouksia luovien alojen monistettavien sisältöjen rahoittamisen näkökulmasta.

Instrumentti	Ensisijainen käyttötarkoitus	Vahvuudet/mahdollisuudet	Heikkoudet/pullonkaulat
Business Finlandin t&k-rahoitus	TKI-toiminnan rahoittaminen	Innovaatioiden ja uusien liiketoimintamallien rahoittaminen.	TKI-toiminnan määrittely ja hankkeistaminen haastavaa. Alan alhainen tki-intensiteetti.
Tempo (BF)	Alle 5-vuotiaiden startup-yritysten kansainvälisen kasvun tukeminen	Soveltuu hyvin innovatiivisille startup-yrityksille. Hyödynnetty paljon mm. pelialalla.	Monille alan yrityksille liian rahoituskriteerit liian vaativia.
Innovaatio-seteli ja Into-rahoitus (BF)	Ulkopuolisen asiantuntemuksen ja osaamisen hankkiminen	Soveltuu hyvin esim. IP-hankkeisiin.	Ei voida hyödyntää yrityksen muun toiminnan kehittämiseen.
Explorer (BF)	Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen	Voidaan hyödyntää monipuolisesti yritysten kansainvälistymisen (mm. messuosallistuminen, osaamisen hankkiminen) edistämiseen. Osin helpotetut ehdot luovien alojen yrityksille.	Rajoittuu vientiin ja kansainvälistymiseen, ei voida hyödyntää yrityksen kasvuun tai kehittämiseen yleisesti.
BF:n ekosysteemien rahoitus	Ekosysteemin kehittäminen	Laajemman yhteistyön kehittäminen. Yksi rahoitettu hanke käynnissä.	Uusi instrumentti. Edellyttää laajaa yhteistyötä alan toimijoiden kesken ja näin ollen ei järkevää rahoittaa useita eri ekosysteemejä.
ELY-keskusten kehittämisavustus	Kehittämishankkeiden rahoittaminen	Pienempien kehittämishankkeiden rahoitus monipuolisesti.	Edellyttää konkreettista kehittämishanketta ja hankkeistamista. Maantieteelliset rajoitteet.
Finnveran takaukset	Rahoituksen saatavuuden parantaminen	Voidaan hyödyntää vahvistamaan vakuuksia, mikä yleinen haaste alalla.	Yleisesti ottaen melko huonosti tunnettu instrumentti. Edellyttää, että yritykset yleisesti rahoituskelpoisia.
Finnveran lainat	Kasvun ja investointien rahoittaminen	Voidaan hyödyntää kattavasti liiketoiminnan kehittämiseen ja vahvistamaan esim. käyttöpääomaa.	
Julkiset suorat pääomasijoitukset (Tesi)	Markkinaehtoiset sijoitukset kasvuyhtiöihin	Lupaavimpien kasvuyhtiöiden rahoittaminen.	Vähän soveltuvia / sijoituskelpoisia kohdeyhtiöitä.
Julkiset rahastosijoitukset (Tesi, BFVC)	Rahastojen pääomittaminen, uusien rahastotiimien perustaminen	Voidaan hyödyntää (ja on hyödynnetty) alan rahoitusekosysteemin vahvistamiseen.	Vähän soveltuvia kohderahastoja/rahastotiimejä.

Pullonkaulat ovat rakenteellisia tai systeemisiä, eivätkä ratkea vain instrumentteja kehittämällä

Kaiken kaikkiaan aineisto viittaa alan systeemiseen ongelmaan, joka ei ratkea vain rahoitusinstrumentteja kehittämällä. Suuri osa laajemmasta luovan talouden ja (potentiaalisesti) monistettavien sisältöjen yrityskannasta on pieniä yrityksiä. Skaalautuvia aihioita on, mutta ne ovat (rahoittajien näkökulmasta) nuoria, pieniä ja ”raakoja”. Siemen- ja aikaisen riskisijoitusvaiheen rahoitusta ei ole alalla juurikaan saatavilla – tai toisin päin – sijoituskelpoisia kohteita, ei ole riittävästi ja siksi ei ole (riski-) rahoitustakaan. Lisäksi ekosysteemistä puuttuu solmukohtia, joissa on osaamista ja resursseja IP-aihioiden kehittämiseen skaalautuviksi kaupallisiksi tuotteiksi. Tämä johtaa kärjistäen siihen, että yritykset/aihiot hakevat ”väärää rahoitusta, väärän aikaan, väärästä paikasta”. Tätä pullonkaulaa on kehitettävä joko kasvattamalla tuotantoyhtiöitä rahoituksella, tai tarjottava korvaavia asiantuntijapalveluita ja rahoitusta niiden käyttämiseen.

Aiemmissa aihepiiriin pureutuissa selvityksissä on viitattu siihen, että eri rahoittajat ”eivät ymmärrä luovien alojen [sis. monistettavien sisältöjen] liiketoimintaa”⁵¹. Vastaavia näkökulmia nousi esiin useissa tämän hankkeen osana toteutetuissa haastatteluissa. Vaikka rahoittajien osaamisessa ja instrumenteissa on myös kehittämistarpeita, kyse on aineiston perusteella kuitenkin monimutkaisemmasta joukosta toisiinsa liittyviä haasteita, johon kuuluu muun muassa seuraavia tekijöitä:

- Monistettavien sisältöjen liiketoiminta tai skaalautuvaan IP:n perustuva liiketoiminta terminä kuvaa toimialarajat ylittävää heterogeenista joukkoa yrityksiä, joilla on hyvin erilaisia arvoketjuja ja liiketoimintamalleja. Tämä osaltaan vaikeuttaa tai haastaa julkisten (ja yksityisten) rahoittajien toimintaa.
- Rahoitusta hakevat yritykset ovat usein alkuvaiheen yrityksiä ja/tai muuten pieniä, ja keskittyvät tiettyyn sisältöön, teokseen ja/tai tuotantoon, jolloin tukikelpoinen kehittämisen osuus hankkeissa on tyypillisesti suhteellisen pieni.
- Yrityksillä on usein varsin pienet resurssit ja vaihteleva osaaminen tukikelpoiseen liiketoiminnan kehittämiseen sekä projekti- ja rahoitushallintoon.
- Alan tavaksi muodostuneet yritys- ja rahoitusjärjestelyt, kuten taseeltaan kevyet yritykset sekä tuotanto-/projektikohtaisesti perustettavat tytäryhtiöt, saattavat johtaa sääntelyn näkökulmasta vaikeuksissa oleviin yrityksiin, ja saattavat tapauskohtaisesti sulkea yrityksiä ja hankkeita pois tukien piiristä.

51 Esim. Luovan talouden tiekartta, selvitys Julkinen rahoitus luovien alojen yrityksissä.

- TKI-tuet eivät ylipäättään ratkaise rahoitusongelmaa, vaan pääongelma usein on varsinaisen sisällön, teoksen tai tuotannon rahoitus, johon voi liittyä lisäksi tukikelpoinen TKI-toiminnan komponentti.
- Ekosysteemistä puuttuvat suurelta osin etabloituneet tuotantoyhtiöt, jotka monissa muissa maissa ovat käytännössä vastuussa ”IP:n kehittämisestä” eli teoksen ympärille rakentuvan julkaisu- ja tuotantosuunnitelman sekä brändien rakentamisesta, esimarkkinoinnista, rahoituksen suunnittelusta yms.
- IP:n arvottaminen on edelleen vaikeaa ja hakijoilla ja rahoittajilla voi olla eri käsitys esimerkiksi IP:n ja/tai tuotannon vakuusarvosta, tulevista kassavirroista ja riskistä. Aineiston perusteella ei ole näköpiirissä, että ”data” itsestään selvästi ratkaisisi ongelmaa, koska datan (esim. katsoja-/käyttäjämäärät ja -profiilit) omistavat ja sitä hallitsevat tyypillisesti jakelu- ja alustayhtiöt.

Niin pitkään kuin Suomessa ei ole julkaisijoiden/kustantajien ympärille rakentuvaa vakiintuneiden työnantajayritysten muodostamaa ekosysteemiä, joka pystyy hyödyntämään teknologiaa ja innovaatioita, ja samalla esimerkiksi hallitsemaan levityskanaviaan ja niiden synnyttämiä aineistoja, joiden hyödyntämiseen monet kuviteltavissa olevat teknologiset ja liiketoiminnalliset läpimurrot liittyvät, teknologiavetoisen startup-liiketoiminnan ja innovaatioiden kansantaloudellinen nettovaikutus jää pieneksi. Siksi aineiston ohjaamaksi pääviestiksi muodostuu, että alan monistettavien sisältöjen liiketoiminnan kehittäminen, volyymin kasvattaminen, ja ekosysteemin kypsyttäminen on keskeisin kehityskohde. Se edellyttää rahoituksen lisäksi pitkäjänteistä panostamista sekä nykyisten että tulevien yritysten liiketoimintaosaamisen kehittämiseen.

4.2 Suositukset

Suositus 1. Vahvistetaan yksityisen ja julkisen sektorin rahoittajayhteistyötä.

Rahoitus muodostuu useista eri lähteistä ja kokonaisrahoituksen rakentaminen on haastavaa ja edellyttää vahvaa rahoitusosaamista sekä alan yritysten että rahoittajien keskuudessa. Rahoituksen tulee ensisijaisesti perustua markkinavetoiseen rahoitukseen, jota julkinen rahoitus voi soveltuvin osin täydentää. Alalla on tarvetta tiiviimmälle rahoittajayhteistyölle ja yhdistelmärahoitukselle, jossa TEM-konsernin (rahoitus-) palvelut toimivat yhdessä muun muassa yksityisten rahoittajien, säätiöiden, rahastojen, AVEK:n ja alueellisten kehitysyhtiöiden kanssa.

Vastuu: TEM ja OKM yhdessä laajasti eri toimijoiden kanssa.

Suositus 2. Kehitetään ekosysteemiä ja solmukohtien rahoittamista

Luovien alojen ekosysteemistä puuttuu solmukohtia, joissa on osaamista ja resursseja IP-aihioiden kehittämiseen skaalautuviksi kaupallisiksi tuotteiksi ja rahoituskokonaisuuden rakentamiseksi. Tätä voidaan pyrkiä ratkaisemaan esimerkiksi tuotantoyhtiöiden toimintaa tukemalla ja kehittämällä, vahvistamalla/tukemalla hautomo- ja kiihdyttämötoimintaa, sekä törmäyttämällä startup-/liiketoimintaosaajia ja sisällön osaajia / luovien alojen toimijoita. Suositukseen liittyen on parhaillaan käynnissä Business Finlandin rahoittama projekti, jossa tarkastellaan luovan talouden ekosysteemien rakentamista.

Samalla tarvitaan dialogia rahoittajien ja alan yritysten välillä jäsentämään monistettavien sisältöjen liiketoiminnan eri segmenteissä tapahtuvaa TKI- ja liiketoimintaa sekä molemminpuolisia odotuksia palveluille ja rahoitukselle. Sekä yhteisymmärrystä alan toimijoiden ja rahoittajien välillä että luovien alojen TKI-intensiteettiä (vrt. Tekesin pelialalle suunnatut ohjelmat 2000-luvun alussa) tulisi vahvistaa.

Vastuu: BF, TEM, Creative Finland.

Suositus 3. Hyödynnetään tehokkaammin Finnveran lainoja ja takauksia

Monet luovien alojen yritykset ovat hyödyntäneet onnistuneesti Finnveran instrumentteja, jotka soveltuvat hyvin muun muassa tuotannon rahoittamiseen ja johon avustusmuotoista rahoitusta on vähemmän saatavilla. Finnveran rahoituksen tunnettuus alan toimijoiden keskuudessa näyttyy kuitenkin puutteellisenä. Rahoituksen hyödyntämistä tulisi tehostaa lisäämällä vuoropuhelua Finnveran ja alan toimijoiden kanssa sekä esimerkiksi käynnistämällä luoville aloille suunnattuja kampanjoita.

Vastuu: Finnvera, yhdessä alan toimijoiden ja verkostojen (esim. Creative Finland) kanssa.

Suositus 4. Sovitetaan paremmin yhteen Business Finlandin ja ELY-keskuksen rahoitusinstrumentit.

ELY-keskusten kehittämisavustuksen ja Business Finlandin rahoituksen (erit. Tempo) välillä näyttäisi olevan ”aukko”, joka kaipaava tiivistämistä. Samalla tulisi huomioida AVEK:n rahoituksen yhteensovittaminen ELY-keskuksen rahoituksen ja Business Finlandin rahoituksen kanssa. Yksi mahdollisuus olisi räätälöidä ELY-keskuksen kehittämisavustuksen pohjalta erityisesti luoville aloille suunnattu rahoitusohjelma. Haasteena tässä vaihtoehdossa voi kuitenkin olla alueelliset painotukset rahoituksen kohdentumisessa. Vaihtoehtoisesti tulisi harkita Tempo-rahoituksen räätälöintiä monistettavien sisältöjen liiketoimintaan soveltuvaksi. Tässä yhteydessä tulisi myös hyödyntää ja arvioida luoville aloille suunnattujen RRF-hakujen opit ja kokemukset.

Vastuu: BF, ELY, TEM, OKM / AVEK.

Suositus 5. Perustetaan rahoittajien yhteinen monistettavien sisältöjen osaamisverkosto

Alan toimijoilla sekä julkisilla rahoittajilla on hyvin vaihtelevasti tietoa ja osaamista toisen osapuolen tarjoamasta, toiminnan viitekehuksesta, rajoituksista ja kannusteista, ja siksi myös varsin erilaisia odotuksia rahoituspalveluille ja hankkeille. Tarvitaan kohdennettua viestintää rahoitus- sekä muista palveluista sekä asiantuntevaa neuvontaa monistettavien sisältöjen liiketoiminnalle. (vrt. suositus 2)

Vastuu: TEM, BF, Finnvera, ELY-keskukset.

Suositus 6. Hyödynnetään EU:n rahoitusinstrumentit täysimääräisesti

Luova Eurooppa -ohjelman kautta on saatavilla useita eri rahoitusmuotoja luovien alojen yrityksille. Lisäksi käytettävissä on ollut myös erilaisia markkinaehtoisia rahoitusinstrumentteja. Tässä selvityksessä ei mahdollista tarkastella EU-rahoituksen hyödyntämistä, mutta jatkossa on tärkeää varmistaa, että alan toimijat ovat tietoisia EU:n rahoitusmahdollisuuksista ja että rahoitusinstrumentteja hyödynnetään täysimääräisesti.

Vastuu: TEM, Finnvera, BF, ELY-keskukset.

Liite 1. Haastatellut organisaatiot

Julkinen sektori:

Business Finland (3 henkilöä)
ELY-keskukset (1 henkilöä)
Finnvera (1 henkilöä)
Suomen Teollisuussijoitus Oy (1 henkilö)
Työ- ja elinkeinoministeriö (2 henkilöä)
Business Tampere (1 henkilö)

Järjestöt:

Creative Finland (1 henkilö)
Apfi (1 henkilö)

Yritykset:

Fireframe/Supercell
Aurora Studios
Fire Monkey
Troll VFX Oy
Elina Ahlbäck Literary Agency
Helsinki Literary Agency
Grand Music Consulting
Dreamloop Games
Oeksound
Gixonapp
WSOY

Verkkajulkaisu
ISSN 1797-3562
ISBN 978-952-327-779-3

Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi
Julkaisumyynti: vnjulkaisumyynti.fi